Poštarina plaćena u gotovom.

ŽIVOT

G. XV. PROSINAC 1934. BR. 10.

Sadržaj

IZLAZI U ZAGREBU DESET PUTA NA GODINU.

2SS39

Uredništvo i uprava »ŽIVOTA«: Zagreb I/147, Palmotićeva ulica 31.
Urednik Karlo Grimm D. I.
Pretplata 50 Dinara. Omladini 30 Dinara.
Pojedini broj 5 dinara.

(Nastavak na 3. stranici omota)

Sv. Ćiril Aleksandrijski kao svjedok Istoka za primat sv. Petra

PONUKAN našim pozivom da odgovori na u dva maha iznesenu stvarnu kritiku protiv svoje radnje »Povodom enciklike pape Pija XI. o vaseljenskom Saboru Efeskom« napisao je profesor beogradskog univerziteta dr. D. Jakšić »Dopune raspravi: »Povodom etc.« u »Glasniku srpske pravoslavne patrijaršije« (br. 21—25.). Te svoje »Dopune« počinje g. Jakšić ovako:

»Pod naslovom »Fiat lux« izišli su u zagrebačkom časopisu »Životu« u br. 2 i 3 za g. 1933 i u br. 2 od 1934 g. pod naslovom: »Sv. Augustin i sv. Grgur Veliki o Primatu« članci g. Bock-a protiv naše rasprave »Povodom enciklike pape Pija XI. o vaseljenskom saboru Efeskom«, štampane u patrijaršijskom »Glasniku« (br. 9, 11 i 12) g. 1932, i zatim zasebno otštampane. O tim člancima mi smo tek nedavno doznali, pa zato žurimo sa odgovorom nestrpljivom oponentu g. Bock-u, koji u svom posljednjem članku reče za mene: »koji dosele, barem koliko je nama poznato, nije ni pokušao pobiti naših izvoda« (str. 75).

Zlatoust reče: »Kada je neko . . . unaprijed riješio da ne mjenja svog mišljenja pa ma što bilo, onda radi čega da se uzalud trudiš, sijući na kamenje«? Među takove spada i g. Bock, te je i naše sijanje za njega uzaludno, ali za pravoslavne bogoslove naš odgovor, kao dopuna onome što smo napisali, neće biti uzaludan i suvišan . . . «

A svršava ta *znanstvena rasprava* riječima:

»G. Bock želi da bude svetlost — fiat lux! — što i mi želimo, ali na žalost, ona ne dolazi ex Occidente. Kažem na žalost, jer i sam volim Zapad zbog mnogih razloga, osobito onaj dio Zapada, koji je mnogo svetlosti unio i u bogoslovsku nauku. Pa kad i dolazi ponešto svetlosti sa Zapada, ona ne dolazi iz onoga društva, čiji je član g. Bock. G. Bock! — Ex Oriente lux!«

Moramo priznati, da nas je takav ton čisto akademijske rasprave malko iznenadio. Da nije g. Jakšić svojega članka završio netom navedenim riječima, već bi nam taj ton odao nešto toga »svijetla s Istoka«. Međutim se ne ćemo kraj sve svoje katoličke i »jezuitske netrpeljivosti« pozivati protiv g. Jakšića na riječi sv. Ivana Hrizostoma protiv heretika niti mu vratiti šilo za ognjilo, jer držimo, da nam g. Jakšić i društvo, kojemu on pripada, ne će uzeti za veliko zlo, ako i dalje budemo polazili sa stanovišta, da je u njega toliko dobre i iskrene volje, te primi istinu, ako mu se pokaže, pa dolazila ona s kojegod bilo strane tako, da »naše sijanje za njega uzaludno« biti ne će. Stoga ćemo u dvije tri radnje poduprijeti daljnim solidnim i odlučnim razlozima svoje stanovište ne samo za katoličke bogoslove nego i za g. dra Jakšića!

Kraj svega neraspoloženja i nepouzdanja, koje se u odnosima Istoka i Zapada već u 4. stoljeću pojavljivalo te je jedne drugima sve više otuđivalo, kako sam to i g. 1931. u jednoj ocjeni u »Vrhbosni«[1] istakao, to se ipak veliki aleksandrijski patrijarh Ćiril upravo odlikuje blagohotnim shvaćanjem Petrova položaja prema drugim apostolima i mudrim razumijevanjem posebnog autoriteta rimskih papa, Petrovih nasljednika. Važna je primjedba slavnoga engleskog arheologa W. M. Ramsay-a, koji je među ostalim također u Maloj Aziji otkrio glavne komade glasovitoga epitafija Aberkijeva. Kako nas je izvijestio Dr. Patsch, nekadašnji kustos sarajevskog muzeja i sadašnji sveučilišni profesor u Beču, Ramsay je javno osudio hiperkritičke spise nekih protestantskih biblicista, jer su oni, kaže, tim ukočenim predrasudama sami sebi zakrčili put do razumijevanja glavnih činjenica i događaja. Stoga već u interesu znanosti Ramsay brani načelo: »Znanstveni istraživalac ima se trsiti oko razmjerne dobrohotnosti prema svom predmetu ili glavnom junaku, odnosno i prema svojim protivnicima.« Ne treba nikomu podlo laskati; ali se jednako imamo čuvati strastvenih ispada, kojima pisac sam sebi najviše škodi.

Ovo načelo vrijedi također za crkvenu historiju, napose u svim pitanjima, koja se tiču raskola, jer su tisućljetne predrasude i strasti i ovdje nagomilale svu silu nesporazumaka i uzajamnih antipatija. Sv. Ćiril Aleksandrijski upravo je uzor u tom blagohotnom shvaćanju tuđih mnijenja, i što je više stario, to se više odlikovao svojim obzirnim postupkom pa se tako uspio izmiriti i sa svojim predašnjim protivnicima, Ivanom Antiohijskim i njegovim sufraganima.

I u shvaćanju Petrova odnosa k drugim apostolima Ćiril se odlikuje divnom objektivnošću i dobrohotnošću. Habitualna ljubav sv. Ćirila prema sv. Petru ide tako daleko, te je on umio na kako dosjetljiv tako i vjeredostojan način u mnogo blažim bojama prikazati subjektivnu krivnju Petrovu kod trostrukoga sramotnog odricanja. Čujmo, kako taj istočni Otac u svom komentaru k Ivanovu evanđelju (Iv. 18, 17—18) tumači pad Petrov.

»Pošto je naš Spasitelj Krist Petru već prorekao, da će ga se triput odricati, i da će, prije nego pijetao zapjeva, s obzirom na vjeru nekako oslabiti (ἀτονῆσαί πως), sveti evanđelista dalje potanko razlaže, gdje i kako se to izvršilo. Vratarica pita, da nije on možda jedan od učenika . . . Petar to poriče i odbija od sebe kao optužbu, govoreći: »Nisam«, dakako ne od straha, da ga ne bi valjda uhvatila, niti zato, što bi se ustručavao javno priznati istinu; nego zato, što mu je preče biti s Kristom, pa makar i dočekao kojugod pogibelj.

Dakle baš iz ljubavi potječe njegov grijeh, pa je bogoljubnost donekle korijen njegovu odricanju, do kojega je došlo, ne toliko iz pomne promišljenosti, koliko iz nastojanja, da bude zajedno (s Kristom) . . . Kad je Petar unišao te se sa slugama združio, gradio se, kao da se povodi za njima, premda je

[1] Str. 125—127.

žalošću potišten i duboko u srcu sakriva bol, da se ne bi svojom pokunjenošću i žalosnim licem odao, što naime ljubezno učestuje u boli optuženikovoj, i da ga ne bi protjerali i tako ga lišili željkovanog (društva s Isusom). Jer nije vjerojatno, da je učenik tako pomno ugađao svome tijelu, te bi u tolikoj duševnoj nevolji tobože tražio lijeka svojoj nahladi od zime. Nego ni onda, kad bi mogao uživati još veća dobra, ne bi to htio, dok Isus toliko trpi. Veoma se pak spretno prilagođuje bezbrižnoj sigurnosti služinčadi, i kao da ga u duši nije ništa tištalo, brani se od zimske nahlade, e bi ga zbog toga držali za jednoga od kućne momčadi, te bi on tako ubuduće od sebe uklonio prigodu novog odricanja, ako bi ga tko pitao. Ali se Spasitelj u svojoj riječi nije mogao utjerati u laž. Što je naime on kao Bog jasno unaprijed znao, to je učeniku prorekao.«[2]

Kod tako stalnoga prijaznoga raspoloženja prema sv. Petru i osobito kod tolike i tako patničke ljubavi Ćirilove prema istini i riječi Božjoj ne smijemo se čuditi, ako on rado i otvoreno priznaje prvom apostolu, što ga ide po daru Božjemu.

Prije svega stalo mi je samo do sigurno autentičkih svjedočanstava Ćirilovih i zato ću ovdje napustiti jednu navodnu izjavu njegovu, koju sam i ja dosada držao za autentičku, pošto ju je sam Dr. Jakšić već prije po Migne-u predložio u svom drugom članku.[3] Ali poredivši ovih dana Krizostomov tekst in Mat 16, 18[4] sa t. zv. fragmentom Ćirilovim in Mat 16, 18,[5] upoznao sam očitu ovisnost ovoga teksta o riječima sv. Zlatousnika. Evo uporedo obadva teksta u točnom prijevodu:

Tekst sv. Krizostoma:	Tekst t. zv. fragmenta Ćirilova:
». . . Ti si Petar . . . Crkvu svoju . . . *i čini ga pastirom.* I vrata paklena ne će je nadvladati. *Ako pak ne će nje nadvladati, mnogo će manje mene. Zato se ne plaši, kad budeš čuo, da ću biti predan i raspet. Onda spominje i drugu čast:* I ja ću ti dati ključeve nebesa . . .«	»*Ako pak, veli on, ne će Crkve navladati, mnogo će manje mene. Zato se ne* boj, Petre, *ako budeš čuo, da ću biti predan i raspet. Onda spominje drugu čast:* I na ovoj stijeni sazidat ću Crkvu svoju. I dat ću ti ključeve kraljevstva nebeskoga . . . *I za pastira ove (Crkve) postavlja Petra . . .*«

Čini mi se: Nije samo fragmenat ovisan o tekstu sv. Krizostoma, nego su i riječi fragmenta manje skladno nanizane. Istina, i sv. se Ćiril kadikad po običaju onog vremena služi tuđim mislima i izrazima, a da ne spomene autora, kako ćemo vidjeti s obzirom na jedan tekst sv. Bazilija, ali spretnije postupa, nego pisac ovog fragmenta, uzetog iz ove ili one katene. Pošto je ipak sigurno, da je sv. Ćiril napisao i komentar in Matthaei evangelium,[6] zato ne niječem mogućnosti, da je fragment autentičan; i u tom slučaju vrijedi i ovo svjedočanstvo za primat Petrov, kako sam to pokazao u svom prvom članku.[7]

[2] Migne, P. G. 74, 597.

[3] Glasnik srpske pravoslavne patrijaršije 1932., br. 9. str. 137 b.

[4] Migne, P. G. 58, 534.

[5] Ibid., P. G. 72, 424.

[6] Bardenhewer, Geschichte der altkirchlichen Literatur, IV., 41; Mahé, Dictionnaire de Théol. cathol., III., col. 2187.

[7] »Život«, 1932. (str. 89).

Dolazim sada do sigurno autentičkih izjava Ćirilovih o prvenstvu sv. Petra. Ima ih još više, nego je bilo spomenuto u mom prvom članku. Najprije ću navesti neka mjesta iz komentara k evanđelju sv. Ivana, koji je po sudu stručnjaka (Bardenhewer, Mahé...) napisan već prije g. 429. i nastalih nestorijevskih borba. Sačuvane su nam samo knjige 1—6, o Iv. 1, 1—10, 17; i knjige 9.—12. o Iv. 12, 49—21, 25. Mjesto izgubljenih knjiga 7.—8. imamo u Migne-u[8] samo nesuvislih odlomaka iz raznih katena. Ovim manje pouzdanim fragmentima nisam se ovdje poslužio.

Danom prigodom nanizat ću na svjedočanstva sv. Ćirila i neke izjave drugih istočnih Otaca i liturgija, da istaknem sklad aleksandrijskog patrijarhe s istočnom tradicijom.

a) U 2. knjizi omašnoga komentara in Joannem Ćiril tumači riječi Iv. 1, 42: »I s u s p o g l e d a v š i n a n j e g a, r e č e: T i s i Š i m u n, s i n I v a n o v; t i ć e š s e z v a t i K e p h a, š t o z n a č i P e t a r.«

Sv. naučitelj k tomu primjećuje:

»Kako Bogu dolikuje, nepomično gleda onaj, koji vidi srca i bubrege; gleda pak, do kolike će se bogoljubnosti uspeti učenik i kakvu će krepost usvojiti i kakov će vršak postići (καὶ εἰς ποῖον καταλήξει τέλος). Ništa naime nije nepoznato onome, koji zna sve, prije nego se dogodi, čime dakako najviše poučava pozvanoga (Petra), da kao istiniti Bog stalno raspolaže znanjem, što ga nije naučio ni od koga. Jer bez ikakve prethodne riječi, pače i ne ispitavši, tko je ili odakle dolazi taj čovjek, kaže on, i od kakva je oca i kako se zove te ne dopušta više, da se odsada još zove Šimun, gdje ga već usvaja i predobiva kao svoga; *i primijenivši mu zgodnom slikom ime od stijene, zove ga drugim imenom Petar, jer je nakanio na njemu utemeljiti Crkvu.*[9]

Uvaživši očitu vezu ovog teksta s Mat. 16, 18, jedva bi se moglo jasnije označiti, da P e t a r ima doista biti stijena, od Isusa izabrana i pozvana, da po daru Božjem bude uzrok stalnoj čvrstoći i jedinstvu Crkve Kristove. I ujedno već ovdje riječi »na njemu« (ἐπ' αὐτῷ) već unaprijed po shvaćanju Ćirilovu i s k l j u č u j u d r u g o l i t e r a l n o tumačenje te stijene osim Petra. S pravom također sv. Ćiril ovdje ističe sveznanje Kristovo, koje poimence obuhvaća epizode Mat. 16, 18—19, Luk. 22, 31—32, Iv. 21, 15—17 pa i crticu kukavnog odricanja Petrova uz stalnu pokoru do mučeništva.

b) I kako je svetac ovdje u potpunom suglasju s istočnim Ocima i liturgijom, to ćemo sad potvrditi iz nekih citata.

Origen[10] piše: »Gledajte, što Gospodin kaže onom velikom temelju Crkve i najtvrđoj stijeni, na kojoj je Krist osnovao Crkvu: Malovjerni, zašto si posumnjao?«

[8] Migne, P. G. 74, 9—104.

[9] φερωνύμως δὲ ἀπὸ τῆς πέτρας μετωνόμαζε Πέτρον· ἐπ' αὐτῷ γὰρ ἔμελλε τὴν αὐτοῦ θεμελιοῦν 'Εκκλησίαν· — Migne, P. G. 73, 220.

[10] In Ex. hom. 5. n. 4, Migne, P. G. 12, 329.

Sv. Efrem Sirac osobito jasno govori:[11] »Šimune, moj učeniče, *ja sam te postavio temeljem sv. Crkve; stijenom* (Khifa) *nazvao sam te prije, jer ćeš ti podupirati ovu zgradu moju;* ti si nadzornik (bochurâ, inspector, episcopus) onih, koji mi zidaju Crkvu na zemlji; ako budu htjeli graditi što loše, *ti ih, temelju, suzbij;* ti si glava vrelu, iz kojega se crpe moja nauka; *ti si glava mojim učenicima;* po tebi ću sve narode napajati. Tvoja je ona životna slatkost, koju ja poklanjam. Tebe sam izabrao, da budeš u mojoj školi kanoti prvorođenac i baštinik moga blaga. *Ključeve moga kraljevstva dao sam tebi, i evo, postavljam te za kneza nad mojim riznicama.*«

Tu se zaista radi o *juridičkom primatu, koji uključuje i koercitivnu vrhovnu vlast Petrovu.*

Papa Benedikto XV. u pismu, kojim ovoga sv. đakona uvršćuje u katalog crkvenih naučitelja, navodi osim ovoga svjedočanstva još dva druga jednako snažna teksta Efremova u potvrdu prvenstva Petrova: jedan iz Enkomija »in Petrum et Paulum«, drugi iz zbirke Hymni s. Ephrem; de virginitate.[12] Zaglavne su riječi posljednjega teksta: »Čuje se, kako je objava Očeva u prilog *Petru, koji postaje kamen nepomični.*«[13]

Evo još i dva druga teksta Efremova. U govoru o preobraženju Kristovu[14] veli on: »Šimun je imao po svom poslanju *sazidati Crkvu,* a sad hoće da sagradi sjenice.« I opet o imenima krivovjerskih sljedba:[15] »Apostol je kudio onoga, koji je govorio: Ja sam Kefin. Ako se pak ovce nisu pozvale ni po imenu samoga Kefe, *koji je ipak bio glava apostola, pa je imao ključeve i bio pastir stada:* jao si ga onda onomu, koji se prodrznuo svojim imenom nazvati ovce, što nisu bile njegove.«

Prijeđimo *velikom sv. Baziliju,* koji ovako raspravlja:[16] »Odmah po ovoj riječi razumijevamo sina Jonina, iz Betsaide, brata Andrijina, koji je od ribara pozvan na službu apostolata, i koji je radi izvrsnosti svoje vjere primio na se gradnju Crkve.«[17] — Isti Bazilije u svom komentaru in Isaiam[18] bilježi ove misli, koje sv. Ćiril u svom istoimenom komentaru dalje razvija: »Temelji su njezini na svetim gorama, jer je ona sazidana na temelju apostola i proroka. *Jedna od ovih gora bijaše i sv. Petar, na kojoj je stijeni Gospodin i obećao, da će sazidati svoju Crkvu.*«[19] Jer se visoki i uzvišeni duhovi, uzdignuti nad zemaljskim stvarima s pravom zovu gorama. *Stijenom* se pak nazvala uzvišena duša bl. Petra, jer je čvrsto ukorijenjena u vjeri te je uporno i nepopustljivo podnijela zadane rane u napastima.«

[11] De Salvatoris nostri passione et resurrectione, sermo 4. n. 1. ed. Lamy 1, 412.

[12] Ed. Rahmani, pg. 45.

[13] Vidi sva tri svjedočanstva: Acta Ap. Sedis, 1920., 468.

[14] C. 9., ed. Zingerle I., 241.

[15] N. 3. ibid. III., 311.

[16] Adv. Eunomium l. 2. n. 4., Migne, P. G. 29, 577—579.

[17] τὸν διὰ πίστεως ὑπεροχὴν τὴν οἰκοδομὴν τῆς 'Εκκλησίας δεξάμενον·

[18] C. 2. n. 66., Migne, P. G. 30, 233.

[19] . . . ὁ Πέτρος, ἐφ' ἧς καὶ πέτρας ἐπηγγείλατο οἰκοδομῆσαι αὐτοῦ τὴν 'Εκκλησίαν·

Ovdje se očito istovjetuju Πέτρος i Πέτρα, kako to zahtijeva i izvorni aramejski tekst Mat 16, 18 s jednom te istom riječju Kefa. Istina je, i drugi se sv. apostoli ovdje s pravom ubrajaju u svete gore i temelje Crkve, jer su i oni onamo od dolaska Duha Svetog pa sve do svoje smrti pod vodstvom sv. Petra uživali ovlasticu nepogrešivosti u svom vjerskom učiteljstvu.[20] Bazilije ipak u ovom kao i u pređašnjem tekstu *proteže same riječi Kristove kod Mat 16, 18 samo na Petra.* — Evo i trećeg svjedočanstva Bazilijeva, koje ističe poglavarstvo Petrovo i vrhovnu vlast ključeva na temelju Mat 16, 19:

U spisu o sudu Božjemu[21] čitamo ove riječi Bazilijeve: »Blaženi Petar, *postavljen na čelo svim apostolima,* koji je jedini od drugih više pohvaljen i proglašen blaženim, *i komu su ključevi kraljevstva nebeskoga povjereni.*«[22] Vidjet ćemo kasnije još i četvrti tekst Bazilijev o vrhovnom pastirstvu Petrovu.

Što se tiče 239. pisma Bazilijeva »proti oholosti zapadnjaka i njihova korifeja« (Damaza), na koje se Dr. Jakšić[23] poziva, ignorirajući sva ostala svjedočanstva svečeva u prilog primatu Petrovu, upućujem međutim uljudno štovane čitače na svoju ocjenu knjige Dra Guberine »De Conceptu Petrae Ecclesiae in Ecclesiologia Byzantina« u »Vrhbosni«.[24] Toliko rado priznajem: Ovo je temperamentno pismo zbog velikog autoriteta prezaslužnog, ali ne točno upućenog Bazilija vrijedno posebne pažnje. I ako mi Bog da zdravlja, gledat ću, ne bih li po prokušanim autorima u posebnoj historijskoj i psihološkoj studiji, na temelju samih činjenica, još više razbistrio pojmove o velikim čvorovima i sporovima, nastalim usred meteža dugotrajnog antiohijskog raskola, i tako što obzirnije protumačio vatrenu revnost i nestrpljivu žestinu svetog Bazilija i mudru opreznost te brižljivu sporost sv. Damaza.

I oba *Grgura kapadočka* krasno svjedoče za vanrednu »ovlasticu«, po kojoj je baš Petar u posebnom smislu mimo druge apostole postao stijena i temelj Crkvi. *Sv. Nazijanžanin* veli:[25] »Vidiš, kako se između Kristovih učenika, velikih dakako svih i uzvišenih i dostojnih izbora, ovaj zove Πέτρα (stijena), te se njemu povjeruju temelji Crkve.«[26] I ovdje se najjasnije ističe identičnost značenja riječi Πέτρος i Πέτρα u klasičkom tekstu Mat 16, 18. Između drugih tekstova Nazijanskoga da natuknemo barem još ovaj iz »Carmina moralia, In laudem virgin.«,[27] gdje zove *Petra* »*stijenom* neporušivom, koji je primio ključ«.

A sv. *Grgur Nišanin,* brat sv. Bazilija[28] isto tako jasno kaže: »Slavi se spomen Petra, koji je *glava apostola;* a zajedno se s njime veličaju drugi udo-

[20] V. Straub, De Eccl. I., nn. 211—219.

[21] N. 7., Migne, P. G. 31, 672.

[22] ῾Ο μακάριος Πέτρος, ὁ πάντων μὲν τῶν μαθητῶν προκριθείς, μόνος δὲ πλεῖον τῶν ἄλλων μαρτυρηθείς, καὶ μακαρισθείς, ὁ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πιστευθείς· · ·

[23] Glasnik srp.-pravosl. patrijaršije, 1934. br. 21—22, str. 338.

[24] 1931., br. 7—8, str. 125—127.

[25] Or. 32, n. 18., Migne, P. G. 36, 194.

[26] ὁ μὲν Πέτρα καλεῖται, καὶ τοὺς θεμελίους τῆς Ἐκκλησίας πιστεύεται·

[27] Migne, P. G. 37, 559., versus 488—489.

[28] Or. in s. Stephanum, Migne, P. G. 46, 734.

vi Crkve. *Božja se pak Crkva na njemu utvrđuje; ovaj je po ovlastici,* primljenoj od Gospodina, *čvrsta i najsolidnija stijena,* na kojoj je Spasitelj sazidao Crkvu.« Poredi također *sv. Krizostoma.*[29]

c) Mnoge druge snažne dokaze istočnih Otaca zasada mimoilazim, da bar natuknem neke liturgijske nazive ex Liturgia Graecorum po Nilles-u.[30] Ovi nazivi dovoljno dokazuju, kakvo je značenje Spasitelj spojio s novim imenom Petrovim, a neki također nužno pretpostavljaju identičnost značenja riječi Πέτρος i Πέτρα kod Mat 16, 18 pa tako utvrditi Ćirilovo tumačenje Iv. 1, 42.

Takvi su naslovi: ἡ κρηπὶς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ πέτρα τῆς πίστεως, basis Ecclesiae et fundamentum fidei;[31] δογμάτων βάσις ἄσειστος, dogmatum basis immobilis;[32] ἕδρα τῆς πίστεως, sedes fidei;[33] ὁ πρωτόθρονος, qui primam sedem habet[34] i t. d.

Vratimo se sada spisima sv. Ćirila Aleksandrijskog i uvažimo ostala svjedočanstva iz istoga komentara. Riječima Iv. 6, 69: O d g o v o r i d a k l e Š i m u n P e t a r : G o s p o d i n e , k o m u ć e m o i ć i ? R i j e č i v j e č n o g ž i v o t a i m a š , sveti Ćiril[35] dodaje:

»Po jednome, koji je druge nadvisivao, svi govore (δι᾽ ἑνὸς τοῦ προὔχοντος) držeći se svete i svetima najpristojnije stege, da bi i na ovaj način potomcima dali primjer čedne i divne razboritosti. Treba naime da učiteljevim ušima govore, ne svi zbunjeno, predskakujući naglo ispred drugih, niti im treba na nedolični način govor presjeći, nego ga mudro valja ustupiti onima, koji su i poradi svoje uviđavnosti i poradi položaja drugima postavljeni na čelo.[36] Stoga Pavao veli: »Proroci dva ili tri neka govore, i to redom naizmjence.« Jer su po karizmatskoj milosti počašćeni bili, zato ih je apostol nagovarao, da slušaocima govore razumljivijim načinom. Dolikovalo je dakle svetima djelo dostojne mudrosti, da prepuste službu odgovaranja u ime sviju *onomu, komu je pripadalo veće u redu* (τὸ μεῖζον ἐν τάξει).«[37]

Prelazeći ovdje iz govora o pretpostavljenima (u pluralu) na j e d n o g a, Ćiril jasno primjenjuje općenito pravilo n a P e t r a, k o m u p r i p a d a v e ć e u r e d u, dakle ne samo veće u časti, nego i veći autoritet. A to potvrđuje i autoritativni postupak

[29] In Matth. hom. 54., Migne, P. G. 58, 533—535. i drugdje.

[30] Kalendarium manuale, I. pg. 74, 194.

[31] Nilles ovdje citira Μηναῖον, ed. Veneta ad Vesper.

[32] Ibid. ad Matut., ᾠδὴ γ'·

[33] Ibid., ᾠδὴ δ'·

[34] Ibid., οἶκος·

[35] Migne, P. G. 73, 613.

[36] τοῖς οἵπερ ἂν εἶεν καὶ βουλῇ καὶ τάξει προτεταγμένοι·

[37] Poredi κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, secundum rationem sacerdocii Melchisedeci, Hebr. 5, 6 . . . e Psalmo 110, 5 . . . pro *iure* ut regnum habeas cum sacerdotio. — Wilke-Loch, Lexicon Graeco-Latinum in libros Novi Testamenti 770.

sv. Petra, osobito poslije Uzašašća Gospodinova (n. pr. kod izbora sv. Matije, kod govora Petrova na Duhove..) pa i dragovoljna obzirnost drugih apostola prema Petru. Prije smrti Kristove svađali su se, tko bi se činio veći. Poslije rado se prilagođuju Petru kao glavi apostolskoga zbora, kako to rado priznaje i carigradski patrijarha sv. Krizostom, gdje govori: »Odličan je (Petar) bio među apostolima, usta učenika i glava onoga zbora. Zato je Pavao došao, da mimo druge ovoga posjeti.«[38]

Ali taj juridički primat Petrov, pače i vrhovno nepogrješivo učiteljstvo njegovo u vjeri, nikako ne isključuje praktičkih pogrešaka i nerazboritosti Petrovih. Tako je Petar doista »zavrijedio ukor«, što se kod jela uklonio obraćenicima iz neznaboštva i tako ih sablaznio, i s pravom ga je Pavao u tom javno i bratski pokarao, što »nije hodao prema istini evanđeoskoj«. A Petar je bez prigovora primio opomenu i popravio svoje vladanje (Gal. 2, 11...). I jako kritični Tertulijan već dobro razlikuje ovdje govoreći: »Conversationis fuit vitium, non praedicationis — pogriješio je (Petar) u svom vladanju, a ne u propovijedanju.«[39]

Ćiril i nadalje odaje svoje uvjerenje o prvenstvu Petrovu u karakterističkim naslovima, kojima ga naziva u opreci s drugim apostolima. Dok on n. pr. i vatrenog apostola Pavla slavi drugim epitetima: ὁ πάνσοφος, premudri, ὁ μέγας ἀπόστολος, veliki apostol, ζέλῳ διαπρεπής, revnosni, ὁ τιμίας dispensator, i njima sličnim izrazima: jedinome sv. Petru pridržaje pridjevke kao δι' ἑνός τοῦ προὔχοντος, per unum illum primarium, praecellentem,[40] ὁ κορυφαῖος, ὁ ποτεταγμένος, ὁ πρόκριτος, princeps ... Jedino u pluralu οἱ κορυφαῖοι znače katkada poglavice apostola Petra i Pavla. Spomenimo ovdje i ovaj dulji pasus: K pitanju Petrovu: Gospodine, kamo ideš (Iv. 13, 36) sveti Ćiril primjećuje:[41]

»Opet pita Petar iz radoznalosti te istražuje značenje riječi, ne znajući, čini se, kamo smjera taj govor, odavajući ipak prevruću želju, da pođe za Kristom. I tu se treba diviti načinu i vladanju učenikovu. Nitko naime ne će tvrditi: Dok drugi to shvaćaju, *jedini pročelnik* (μόνος ὁ προτεταγμένος) zato pita, što valjda toga ne zna. Nego njemu kao prvaku (ὡς προὔχοντι) prepuštaju radije da počne govorom i da se slobodno raspita. Govoriti naime učitelju u uho, ne će biti neopasno ni onima, koji misle, da su nešto. No nije manje vrijedan zadivljenja Petar, što se nije stidio, da će izaći na glas kao spor u shvaćanju, kad želi saznati, što ne zna. Nego, kako je revan, da steče potrebnu mudrost, trči onamo i više cijeni korist pouke od neumjesnog stida, da i u tom postane uzor potomcima.«

[38] Hom. 88. in Joann. n. 1., Migne, P. G. 59, 478.
[39] Migne, P. L. 2, 36., de praescr. c. 23.
[40] Ibid., P. G. 74, 137. 177. 197.
[41] Ibid., P. G., 74, 168—169.

Već u svom prvom članku[42] pokazao sam, kako dr. Jakšić silno prikazuje Ćirilov komentar k Ivanu 21, 15—17. No kad on i ovdje pa opet i kod teksta Luk. 22, 31 krivo shvaća »uspostavu sv. Petra u red apostola«, koje riječi da ja propuštam, zato ću jedan i drugi tekst što točnije i opširnije prevesti, da se jasno vidi, kakva je ta uspostava, i tko što važno ili tendenciozno propušta.

a) Prije svega sv. Ćiril[43] od riječi do riječi navodi čitavu perikopu Iv. 21, 15—17 o trostrukom pitanju Kristovu i o trostrukoj izjavi ljubavi sa strane Petrove. Tim ističe svečanost ove situacije, kao i dalje kod prizora u okolici Cezareje Filipove. I dalje piše :

»Preteče druge Petar, da dođe k njemu, kako je dolikovalo, ne mareći ni za dolazak na lađi poradi svoje neprispodobive i zavisti vrijedne ljubavi ka Kristu. Zato prvi iziđe i povuče mrežu. Jer je bio čovjek bodar i agilan te vanredno spreman za rad i za govor. Stoga je i prvi ispovijedao svoju vjeru, kad im je naime Spasitelj u okolici Cezareje Filipove stavio pitanje ovim riječima: *»Za koga drže ljudi Sina čovječjega?«* I dok su drugi odgovorili: Jedni za Iliju, drugi: za Jeremiju ili za jednoga od proroka, na drugo pitanje Kristovo: *»Vi pak za koga me držite?« ispred drugih opet iskoči onaj korifej i poglavar drugih* i reče: *»Ti si Krist, Sin Boga živoga.«* Osim toga kad je četa vojnika zajedno sa slugama Židova došla, da uhvate Isusa i da ga predadu poglavarima, drugi se svi razbjegoše, ostavivši ga, kako je pisano. Petar pak odsiječe uho Malhu. Mislio je naime, da mu treba na svaki način obraniti Učitelja, premda se tu laćao neprikladna posla. Prispjelog dakle Petra Krist žešće ispituje, da li njega *više ljubi, i to tri puta.* Petar pak migom pristaje i izjavljuje, da ga ljubi, pozivajući se na njega kao svjedoka svog sadašnjeg raspoloženja. Kod svake pak od ovih ispovijedi čuje, da mu se treba na različite načine (διαφόρως, što znači ili: multifariam, ili: excellenter, na odlični način) brinuti za razumne ovce.«

Već kod sastavljanja ovih raznih epizoda, u kojima se Petar ispred drugih isticao, očito je sv. Ćirilu osobito stalo do toga, da i sam njega i njegovu odličnu ljubav spram Krista što više istakne, pa zato ga i ovdje zove »korifejem i pročelnikom drugih«.

Dalje pak piše ove značajne riječi: »Ja pak mislim (jer velim, da nam treba doista istražiti sakriveni smisao ovih riječi): Ovo također nije badava napisano; i opet govor s mukom rađa, i razum drži na pameti posve tajinstveni smisao predloženih stvari.«[44]

Ni mi dakle ne smijemo ovdje mimoići ključ, kojim nam sveti naučitelj otvara taj smisao. Kako je naime Ćiril doista blagohotno raspoložen prema sv. Petru, to on vidi u njegovu grijehu samo *vanjsku usmenu uvredu Spasiteljevu i vanjsku sablazan bližnjega* bez nutarnjeg nevjerstva. Stoga dalje piše: »Zar ne će tko pravo pitati: Jedinog Šimuna pita, premda su drugi učenici nazočni;

[42] »Život«, 1933., str. 92.
[43] Migne, P. G. 74, 748.
[44] Latinski je prijevod ovdje dosta površan.

zašto? Što bi moglo očitovati ono: *Pasi jaganjce moje?* I tomu slično. — Odgovaramo dakle, da je već zajedno s drugim učenicima blaženi Petar bio izabran za Božji apostolat. Sam je naime naš Gospodin Isus Krist imenovao apostole, kako je pisano. Ali, kad je zasjeda Židova nadošla, on je međutim nešto posrnuo (jer, kako ga je golem strah spopao, blaženi se Petar triput odrekao Gospodina). Sad ovaj liječi ranu i traži trostruku ispovijest, donekle zadovoljštinu za grijeh, spremajući tako naknadu za posrtaje. Što se naime *jezikom* sagriješilo, i što *samo u riječima* odaje narav krivice, to se na jednaki način ima oprostiti. Traži pak (Isus), neka (Petar) reče, da li i više ljubi nego drugi. Jer uistinu, što je veću milostivost iskusio i obilnijim načinom primio oproštenje grijeha, zar ne bi također veću ljubav od drugih u sebi sabrao i najveću dobrohotnost uzvratio svome dobrotvoru?

Jer je zajednička pogreška svim učenicima, što su nagnuli u bijeg od straha Židova i vojnika, koji su došli, da uhvate Isusa i grozili im se okrutnom smrću. Posebna je pak krivica Petrova, što ga se odrekao tri puta. Pošto je dakle stekao veće oproštenje nego drugi, pita ga (Isus), da li ga više ljubi. Jer prema Spasiteljevoj riječi komu se više oprašta, taj i više ljubi.«[45]

Stoga Isus traži od svog prvog apostola ne samo trostruko usmeno priznanje veće ljubavi, nego kao drugi vanjski dokaz ove veće ljubavi također različitu, odnosno odličnu brigu za razumne ovce.

Valja pamtiti i to: Na ovom mjestu evanđelja (Iv. 21, 15—17) Isus direktno i neposredno traži ovo sveopće i revno zanimanje za razumne ovce kao dokaz veće ljubavi samo od apostola Petra; a to je i prvobitni literalni smisao onih riječi Kristovih: Pasi jaganjce (ovce) moje, također po shvaćanju svetog Ćirila, kako to jasno razabiremo iz onih riječi svečevih, koje odmah slijede. Sveti naučitelj naime iz ovog uzornog (tipičkog) teksta spravom izvodi dva dalja zaključka. Prvo naime: to ima biti »primjer« (τύπος), kojim se poučavaju »Crkve, da treba od početnika u ljubavi Kristovoj i od pripravnika za krst zahtijevati trostruku ispovijest (vjere) u Krista.« Drugo, kaže dalje sv. Ćiril, »da učitelji upoznaju iz pogleda na ovo predloženo (mjesto Sv. Pisma), da drukčije ne će omiljeti Prapastiru sviju, t. j. Kristu, osim ako se budu revno zanimali za zdravlje i za trajnu dobrobit razumnih ovaca.«[46]

Kao uzoran primjer za tu pastirsku brigu raznih »učitelja« Ćiril sada navodi sv. Pavla. »... Jer je on dobro znao, da je to očit plod savršene ljubavi spram Krista; a to će jasno spoznati, kojigod pravo razmisli. Ako je naime (Krist) za nas umro, kako ne bi on spasenje i život sviju nas držao vrijednim svake brige? I ako se doista o Krista ogriješe, koji griješe protiv braće te vrijeđaju njihovu slabu savjest (t. j. po sablazni: 1 Kor 8, 12): kako se ne bi istinito reklo, da samog Krista štuju i ljube oni, što rukovode duh vjernika i vjerskih pripravnika, da ih po svakoj usluzi utvrde u vjeri.«

[45] Migne, P. G. 74, 748—749.
[46] Ibid., P. G. 74, 749.

Kako je Ćiril u svojoj raspravi trostruko odricanje promatrao pod gledištem vanjske sablazni bližnjega, koju popravlja skrušena usmena i djelotvorna ispovijest ljubavi, tako i u konačnoj rečenici, čisto sa gledišta dane i popravljene sablazni piše:

»Zato je po trostrukoj ispovijesti bl. Petra poništena pogreška, koju je skrivio trostrukim odricanjem. A po riječima Gospodinovim »*Pasi jaganjce moje*« misli se, da mu se dogodila *kanoti neka obnova* danog mu već apostolstva, koja odmah oduzima sramotu posrtaja i poništuje malodušnost ljudske nemoći.«[47]

U sebi apostolstvo Petrovo, i to ono već prije dano odlično apostolstvo prvaka apostolskoga zbora, nije bilo ni ukinuto, a prema tomu ni obnovljeno, kako jasno znamo iz riječi Kristovih: Ja sam se molio za tebe, da tvoja vjera (posve) ne oslabi; a ti obrativši se utvrdi braću svoju.« Isto potvrđuju i vjerska činjenica ukazanja Kristova skrušenom Petru na dan samog uskrsnuća, onda neprekinuta i trajna veza Petrova s drugim apostolima, za koju svjedoči i sv. Ćiril, gdje piše: »Iziđe dakle Petar u lov riba zajedno s drugima, koji skupa trče s njime,«[48] i opet:[49] »Pođu dakle drugi (apostoli) za predstojnikom (Ἕπονται δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῷ προὔχοντι, segnuntur vero alii praestitem).«

Jedino dakle s gledišta popravljene sablazni i opet utvrđenoga dobroga glasa Petrova pred apostolima i vjernicima Ćiril s pravom govori »kanoti« o nekoj obnovi danog mu apostolstva. Pa i tako staje neoboriva dokazna moć, ove perikope za prvenstvo Petrovo. Isti sv. Ćiril i dalje toliko cijeni »pastirsku brigu Petrovu za razumne ovce«, te nju kao doista odličnu dovodi u uzročnu vezu s potonjom slavom i mučeničkom smrću prvog apostola[50]: Veli naime Krist Petru: »Kasnije ćeš poći za mnom. Radi se ne samo o nasljedovanju u nauci, nego ti imaš poći stopama mojih pogibelji i istim putom, pomažući riječju i djelom duše pozvanih... sve do križa.« To nije rečeno drugim apostolima, koji su umrli na križu.

b) Uostalom, čitavo mnoštvo i zapadnih i istočnih Otaca jasno dokazuje juridičko prvenstvo Petrovo nad svom Crkvom također na temelju Iv. 21, 15—17. A. Straub u svom djelu De Ecclesia Christi daje svoju petu tezu baš ovom dokazu.[51] Slično d' Herbigny Theologica de Ecclesia,[52] mimoišavši latinske Oce, upućuje svoje čitače na ove tekstove istočnih Otaca i starocrkvenih pisaca:

[47] Ibid., P. G. 74, 752.
[48] Ibid., P. G. 74, 740.
[49] Ibid., P. G., 74, 745.
[50] Ibid., P. G. 74., 752.
[51] I. pg. 102—116.
[52] I., Thesis 16, pg. 307—326.

Origen[53] veli: »Kad se Petru predala *vrhovna vlast, da pase ovce,* te se na njemu kao na zemlji utemeljila Crkva, ne traži se ispovijest druge kreposti, osim ljubavi.« *Sirac Afraat*[54] piše: »Kad se Šimun, prvak učenika, odrekao, ... pokajao se i prolio mnogo suza, pa ga je Gospodin primio, *postavio ga kao temelj i nazvao ga je stijenom za gradnju Crkve.*« I dalje veli:[55] »O pastiri, budite nalik na onog revnog Pastira (Krista), kneza svega stada, koji se toliko starao za svoje stado... Izabrao je i postavio dobro poznate poglavare, kojima je povjerio ovce, pa ih je cjelokupnom stadu postavio na čelo. Rekao je naime Šimunu Petru: »*Pasi mi ovce moje, i jaganjce i jagnjice.*« Pogled na obadva teksta jasno pokazuju, da Afraat ističe baš sv. Petra kao prvog i vrhovnog pastira na zemlji, makar i drugi apostoli učestvovali u sveopćoj pastirskoj vlasti pod Petrom.

Slično piše i *sv. Efrem Sirac:*[56] »Revnošću si se ugledao *u Šimuna, komu je Gospod povjerio svoje stado, ovce, jaganjce i jagnjice.* Ljubav je tvoja pasla jaganjce, čistoća jagnjice.« I opet:[57] »Naš je Gospodin izabrao Šimuna Petra i postavio ga je za prvaka apostola, za temelj sv. Crkve i za branitelja njezine čvrstoće. Učinio ga je glavom apostola i naložio mu, *neka pase njegovo stado* i neka ga nauči zakonima, da očuva čistoću odluka.«

No i *sv. Bazilije Veliki* potvrđuje ovaj smisao Iv. 21, 15—17, gdje piše:[58] »Pa i Gospodin je novorođene po vjeri nazvao jaganjcima, govoreći Petru: *Šimune, sine Jonin, ljubiš li me? Pasi jaganjce moje.*« Te se riječi protežu na sve preporođene vjernike, kojima je Petar vrhovni vidljivi namjesnik, ili sam glavom za života svoga ili u svojim nasljednicima. Sam Bazilije veli na tom mjestu: »Mi koji smo poradi grijeha njihova (Židova) upravljeni na spasenje, zovemo se nekim jaganjcima poradi nedavnog rođenja svoga u vjeri...«

Sv. Epifanije[59] tumači sva tri teksta (Mat 16, 18, Luk 22, 31—32 i Iv. 21, 15—17) o primatu Petrovu i napose zove ovog prvaka ὁ πεπιστευμένος τὴν ποίμνην, ὁ καλῶς ὁδηγῶν ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἰδίου Δεσπότου, povjerenikom nad stadom, dobrim vođom u sili samoga Gospoda.«[60]

Čujmo i oduševljenog pristašu primata Petrova i papina, *sv. Ivana Krizostoma:*[61] »Krist, kaže on, ovako veli korifeju apostola: »*Petre ljubiš li mene?*« i čim je on to priznao dodaje: »Ako me ljubiš, pasi ovce moje.« Učitelj pita učenika, da li ga ljubi, ne da nešto nauči, jer kako će nešto (novo) naučiti, kada zna srca sviju? Nego zato, da nas pouči, koliko mu leži na srcu *vodstvo takva stada.* Htio je Petra i sve nas poučiti, koliko sam ljubi Crkvu svoju, da bismo i mi u tom pokazali veliku brigu... Zašto je on prolio svoju krv? *Da kupi ovce, što ih je predao Petru i njegovim nasljednicima...*« Dalje veli,[62] da je Petar druge apostole *prestigao* (ὑπερακοντίσαι).

[53] Ep. ad Rom. 1, 5. n. 10., Migne, P. G. 14, 1053.
[54] Dem. 7. n. 5., ed. Parisot, 1, 335.
[55] Ibid. Dem. 10, n. 4. ib. 1, 441 ss.
[56] De Abraham Kindunaia, hymnus 5, n. 13., ed. Lamy 3, 784.
[57] Ibid. 1, 75.
[58] Comm. in Isaiam c. 5. n. 169., Migne, P. G. 30, 400.
[59] Ancoratus, 9; Migne, P. G. 43, 33.
[60] Vidi također Haer. 59. n. 7—8; Migne, P. G. 41, 1030.
[61] O svećeništvu, l. 2. n. 1—2; Migne, P. G. 48, 631 ss. [62] Ibid. 634.

Već sam gore natuknuo tekst iz 88. homilije[63] svečeve in Joannem n. 1., gdje pita Zlatousnik s obzirom na Iv. 21, 15: »Zašto (Krist), mimoišavši druge, govori sada ovomu o tom? Odličan je bio među apostolima (ἔκκριτος, praeelectus), usta učenika i glava onoga zbora. Zato je Pavao došao, da mimo druge ovoga posjeti.« I dalje veli: »Ujedno mu (Petru) Krist pokazuje, da se ubuduće mora uzdati, i zato, kanoti ukinuvši odricanje, povjeruje mu poglavarstvo nad braćom (τὴν προστασίαν τῶν ἀδελφῶν)«, dakle ne samo nad priprostim vjernicima, nego i nad samim apostolima, koji su mu »braća«, ne uključivši ni samoga brata Pavla (2 Petr. 3, 15). To Krizostom i dalje ponavlja, mećući Kristu u usta riječi: »Ako me ljubiš, uzmi na se poglavarstvo nad braćom (προΐστασον τῶν ἀδελφῶν).«[64] I opet pri koncu prvoga broja[65] svetac piše: »Ako bi tko pitao: zašto je dakle Jakob primio jeruzalemsko prijestolje? odgovorio bih: »Isus je onoga (Petra) izabrao za učitelja, ne ovog (pojedinog) prijestolnog grada, nego sve vasione.«[66] — Isti Otac veli u 65. hom. in Mat:[67] »Ivan svuda uzmiče ispred prvenstva Petra.«

Sv. opat *Nil*[68] piše: »Gledaj prvi kamen Crkve, koji je poslije pokore postao tjeme (vršak) apostolskog zbora.«

Kasnije u vrijeme kipoborskih bojeva, *sv. Teodor Studita*[69] ovako piše sv. papi Leonu III.: »Pošto je Krist Bog velikomu Petru poslije ključeva kraljevstva nebeskog također povjerio *dostojanstvo pastirskog prvenstva*(τὸ τῆς ποιμνιαρχίας ἀξίωμα), *treba da se Petru ili njegovu nasljedniku* prijave sve novotarije zalutalih od istine u katoličkoj Crkvi.« — Slično i *Oekumenije* in Acta Ap. 1, 13—15.[70]

Osobito pak krasno govori *sv. Ivan Damaščanin* o sv. Petru kao čvrstoj i neporušivoj stijeni, učitelju svega svijeta, vrhovnom tjemenu Novoga Zavjeta, ravnatelju vasione Crkve, pastiru ovaca i jaganjaca Kristovih i t. d.[71] A poznato je, da su spisi ovoga crkvenog naučitelja kanoti rekapitulacija istočne crkvene tradicije.

Iz Ćirilova komentara in Lucam, koji je sigurno napisan poslije osude Nestorijeve, izvadit ću najprije epizodu ispitivanja apostola kod Cezareje Filipove. Onda ću se još malo osvrnuti na već priopćeno neoborivo svjedočanstvo, u kojem Ćiril tumači Luk. 22, 31—32 u smislu prvenstva Petrova u suglasju također s istočnom tradicijom.

Na prvom mjestu[72] čitamo iza pitanja Kristova: Za koga me vi držite? ove riječi Ćirilove: »Skače opet naprijed Petar

[63] Ibid. P. G. 59, 478 ss.
[64] Ibid.
[65] Ibid. 480.
[66] ὅτι τοῦτον οὐ τοῦ θρόνου, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης ἐχειροτόνησε διδάσκαλον·
[67] Migne, P. G. 58, 622.
[68] L. 2. ep. 261; Migne, P. G. 79, 33.
[69] L. 1., ep. 33; Migne, P. G. 99, 1018.
[70] Migne, P. G. 118, 55.
[71] Sacra Parallela, Migne, P. G. 96, 136. 548. 569. 149 . . .
[72] In Luc. 9, 18—20; Migne, P. G. 72, 648 s.

ispred drugih i postaje usta svega zbora te izušćuje ove Bogu mile riječi; točnu pak *ispovijest vjere* u njega ističe, govoreći: »*Za Krista Božjega.*« Ćiril tumači posebno značenje ove ispovijesti u opreci s mnogim Kristima, koji su pomazanici samo u sporednom smislu. Poredivši kraću ispovijest po Luki s duljom po Mateju, žigoše zablude onih, koji se (poput Nestorija) usuđuju dijeliti Krista Emanuela u dva... Zašto pak, pita dalje, *zašto je ispovijest Petrova vrijedna zadivljenja,* kad ne bi krila u sebi ništa duboko i drugima kanoti nevidljivo? A što mu je uopće objavio Bog i Otac? Zar da je (Isus) čovjek? Zar je ovo od Boga naučeno otajstvo? Zar se zato divimo (Petru), i zar je zato postao *dostojan vanrednih darova?* Čuo je naime: *Blažen si Šimune, sine Jonin.* Ali mu se doista divimo, i to s potpunim pravom. Zašto? Jer, koga je gledao u našem obličju, *u onoga je vjerovao, da je Krist Očev,* to jest, utjelovljeni i upućeni Logos, koji izađe iz biti njegove.«

Eto, i ovdje kao i u 4. dialogu de Trinitate i u komentaru in Isaiam sam Ćiril toliko puta slavi Petrovu ispovijest vjere, vrijednu zadivljenja i dostojnu vanrednih darova« kao uzrok, zašto mu je Isus rekao: »Ti si Petar, i na toj stijeni sazidat ću Crkvu svoju...« I prema tomu kardinal Bellarmino pravo uči: Petrova pak vjera može se zvati temelj... prvo u uzročnoj meritornoj vezi, jer je Petar zaslugom svoje vjere de congruo postigao, da bude temelj Crkvi.

Na te riječi kardinalove i moje dr. Jakšić ovako reagira: »Što se tiče prvoga razloga, to ap. Petar nema nikakove zasluge ni de congruo, jer je Spasitelj rekao: »Blažen si... (Mat. 16, 17).« I onda dr. Jakšić odmah zaključuje: Dakle, ako je Otac otkrio ap. Petru, da je Hristos — Sin Božji, onda u tom ap. Petru ne pripada nikakva zasluga« (str. 336. b.).

To je doista čudna argumentacija, gdje se poštovani moj protivnik u svojoj naglosti opet prevario, ne uvažujući, da je to paralogizam sa četiri termina, koji se reducira na ove tri rečenice:

1. gornjak: Svako otkrivenje Očevo biva bez zasluge Petrove.
2. donjak: Otac je pak otkrio Petru, da je Krist Sin Božji.
3. zaključak: Dakle vjera Petrova u Krista Sina Božjega nema nikakove zasluge.

Iz dviju gornjih premisa logički slijedi samo ovaj zaključak: »Dakle, otkrivenje Očevo, da je Krist Sin Božji, biva bez zasluge Petrove.«

Drugo je otkrivenje sa strane Očeve, drugo opet vjerovanje ili ispovijest vjere sa strane Petrove. Mi rado priznajemo, da kod otkrivenja ili objave Očeve Petar nema nikakve zasluge. Ali je Petar ipak slobodno, makar i grješno, mogao uskratiti svoj pristanak i vjeroispovijest kraj sve jasne objave Božje, kaošto i toliki bezvjerci ne pristaju ni na objavljenu riječ Božju. Jer milost Božja ostavlja slobodu čovjeku. I blažena je Gospa slobodno, pa zato i zaslužno de congruo, pristala na objavu ili

otkrivenje Božje i Gabrijelovo, i zato je čula: »Blago tebi, što si vjerovala...« (Luk. 1, 45.) pa je Crkva slavi također u uskrsnoj antifoni: »Quem meruisti portare, Alleluja, resurrexit sicut dixit, Alleluja« (Koga si dostojna bila nosit, uskrsnu, kako je rekao).« I tu se radi o zasluzi de congruo. Petrova zasluga de congruo stoji baš u tom, što je mudro i besprikorno ispovjedio: »Ti si Kristos, Sin Boga živoga,« kako piše sv. Ćiril i po njemu također dr. Jakšić (str. 337 b), dakako u opreci s gore spomenutim riječima, da u tom tobože »Petru ne pripada nikakva zasluga«.

Drugdje[73] sv. Ćiril i dalje primjećuje: »I za istinito shvaćanje o njemu (Kristu) primi s mjesta nagradu (ἀντέκτισιν,, remunerationem), dok je Krist rekao: »Blažen si..., i vrata paklena ne će je nadvladati.«

Još na jedan nelogički zaključak dra Jakšića moram ovdje upozoriti čitače: Na istoj strani (337 b) navodi on moje riječi »Uostalom, slobodno je svakom vjerniku više cijeniti Pavla nego Petra i držati ga za većega sveca, ako samo prizna čast i vlast Petrovu, kako je prikazuje objava Božja.« Onda mi meće u pero ovaj zaključak: »Dakle, glavno je priznanje i vlasti i časti Petru, a ti misli o njima kako hoćeš.« — Nikako ne slijedi iz mojih riječi, da je moralno slobodno, »misliti o njima, kako hoćeš«. A što se tiče priznanja »vlasti i časti Petrove«, ne velim, da je to »glavno«, nego da je i to po volji Kristovoj nužno za katoličke vjernike. »Takova se logika« ni najmanje ne protivi »svijetu moralnih, religioznih i duhovnih istina.« Nasuprot, katolička je nauka, da su sveti apostoli svi već dolaskom Duha Sv. utvrđeni bili u milosti Božjoj i zauvijek očuvani od teškoga grijeha, da su blaženo preminuli i da njihove duše sada kraljuju s Kristom na nebu.[74]

Budući da mi g. Dr. Jakšić prigovara i to, da u svjedočanstvu Ćirilovu in Lucam 22, 31—32 propuštam neke riječi, iz kojih bi tobože slijedilo, da tu nema govora o »privilegiji, t. j. o primatu juridičkom ap. Petra, kako to želi Migne i g. Bock«, navest ću opet ovaj baš sjajni dokaz sv. Ćirila u vezi s propuštenom konačnom refleksijom, koja nimalo ne slabi dokazne moći ovoga teksta.[75]

Ćiril spominje svađu, nastalu među apostolima o tom, tko bi se od njih činio veći. On ističe, kako Spasitelj upućuje apostole, da »iz ljubavi braći ustupe vanjsku prednost (τὸ ἐν μείζοσιν εἶναι δοκεῖν).«[76] Onda navodi za primjer samoga Isusa, koji je usred njih kao sluga i dalje veli: »Krist nas uči, kako je potrebno da čedno o sebi sudimo, jer smo ništa, što se tiče ljudske naravi i slabosti našega duha; ali po njemu i u njemu utvrđeni (στηριζόμενοι) jesmo, što smo. Valja se dakle dičiti ne samim sobom, nego njegovim *karizmama.* Ako li je tko tako raspolo-

[73] De SS. Trinitate, dial. 4; Migne, P. G. 75, 865.
[74] V. Straub, De Ecclesia Christi I., pg. 159.
[75] Migne, P. G. 72, 916.
[76] Ibid. 912.

žen, kakvo će onda mjesto u njemu naći pohlepa, da drugima bude na čelu? Stoga napustivši druge učenike, obraća se *samom korifeju* i veli: *Često je sotona htio, da vas čini poput žita*, a to znači kušati i napastovati. Tako je tražio i Joba; ali je bio svladan njegovom strpljivošću. Ipak on nadvladava narav, jer je slaba, a on bijesan i osoran. Jer kako govori o njemu Sv. Pismo, njegovo je srce otvrdnulo kao kamen i nepomično stoji poput nakovanja. Kraj svega toga on leži pod nogama svetaca, jer je to Krist uredio.

Ja sam se pak molio za tebe (Luk. 22, 32). Evo, opet se prilagođuje nama i govori ljudskim načinom onaj, koji bješe Bog, premda je tijelo postao. Jer veli, da se molio kao čovjek. Tim pak riječima upućuje nas, da bi (Petar) posve izgubio vjeru, kad bi bio (posve) predan sotoni na kušnju; jer, premda nije bio predan, ipak je oslabio, jer se odrekao, kad je u nj zadirkivala jedna sluškinjica u dvorištu velikog svećenika. Pošto je dakle Gospodin natuknuo odricanje učenikovo ovim riječima: *Molio sam se za te, da ne oslabi vjera tvoja*, odmah prelazi na utješnu besjedu i govori: »*I ti obrativši se, jednoć, utvrdi braću svoju*, to jest, *budi potporanj i učitelj onih, koji po vjeri dolaze k meni*.«[77]

To je doista »ovlastica, koju je Krist Gospodin dao Petru i dosljedno njegovim nasljednicima,« kako veli Migne. A s njim istotako sude i drugi katolički bogoslovi. Ovu je ovlasticu (χάρισμα) između apostola primio za svu Crkvu i za sva vremena jedini Petar sam glavom, dok je živ, i u zakonitim nasljednicima svojim poslije svoje smrti. Jer po kreposti ove milostive ovlastice Isus čuva svoju Crkvu zauvijek protiv napadaja vrata paklenih. Jedini rimski biskupi mogu ovdje doći u obzir kao nasljednici svetoga Petra, što se tiče ove ovlastice. Jer je Petar vršio ovu ovlasticu i poslije svoga antiohijskoga episkopata kao rimski biskup; pa zato ni antiohijski ni drugi koji biskupi u tom privilegiju ne učestvuju niti su ga sebi ikada svojatali. Dosljednost pak, pače i potrebu pa i činjenicu prelaza te ovlastice Petrove na zakonite njegove nasljednike na rimskoj Stolici dokazuju među drugima Straub u 14., 15. i 16. tezi svoga traktata o Crkvi[78] pa i Mich. d' Herbigny u svom novom djelu »Theologica de Ecclesia« 1928³, thesis 24.[79]

Ova divna ovlastica Petrova doista traži, da se sa sv. Ćirilom najviše divimo božanskom darovatelju njezinu, osobito u ovim prilikama prorečenoga trostrukog odricanja njezina nosioca. Zato nas i aleksandrijski patrijarha poziva: »Divi se opet skladnosti govora i preobilja božanske vedrine. Da naime Isus ne bi učenika doveo do zdvojnosti, kao da će biti lišen slave apostolstva, odrekavši se njega: napunjuje ga dobrom nadom, da će ipak postići obećana dobra,« t. j. ne samo sačuvati pređašnju zajednicu

[77] γενοῦ στήριγμα καὶ διδάσκαλος τῶν διὰ πίστεως προσιόντων ἐμοί, Migne, P. G. 72, 916.

[78] De Eccl. Christi, II., 375—475.

[79] II. pg. 130—212.

apostolske službe, nego i prije grijeha obećano prvenstvo (Mat. 16, 18—19). »Jer veli: I ti, obrativši se jednoć, utvrdi braću svoju. O neizrecive li čovjekoljubivosti! Još nije grijeh učinjen, pa već pruža oproštenje te ga opet uvađa u apostolska dostojanstva.«[80]

Kako mu je vratio ona apostolska dostojanstva, kojih ga nikad nije lišio? Jedino tako, što je u svom božanskom Promislu unaprijed vidio trostruki posrtaj i brzu te stalnu pokoru, i tako mu već sad opet milostivo potvrdio njegova obećana apostolska dostojanstva, nalik na predobrog Oca, koji razmetnom i skrušenom sinu radosno opet potvrdi sinovska prava i ovlastice, što ih u svojoj očinskoj ljubavi nikad ne bješe ukinuo, premda bi to mogao učiniti.

Nanizat ćemo i ovdje iz *grčke* crkvene tradicije barem nekoliko svjedočanstva u potvrdu ovog smisla Luk 22, 31—32 i iznesenog tumačenja sv. Ćirila. Ovo je to važnije, jer je Döllinger (Janus 99) posve krivo tvrdio, da se prije pape Agatona nije nitko pozivao na Luk 22, 31—32 u obranu primata.

Teodoret, savremenik i dugogodišnji protivnik sv. Ćirila Aleksandrijskoga[81] spaja Mat 16, 18 i Luk 22, 32 te govori protiv rigorista: »Ako kazuju, da se to (poziv grješnika na pokoru) dogodilo prije krštenja, neka znadu, da se *prvi temelj* uzdrmao i da je *utvrđen* bio milošću Božjom. Jer je veliki Petar iza trostrukog odricanja *ostao prvi* (ἔμεινε πρῶτος), izliječen svojim vlastitim suzama. Gospodin mu je naložio, da ovaj lijek upotrijebi također za braću, govoreći mu: *I ti, obrativši se*, utvrdi braću svoju.«

Sv. Ivan Krizostom[82] veli: »*Ustavši Petar reče usred učenika*. I kako je bio vatren, te mu je Krist povjerio stado, i kao prvi u zboru, vazda on prvi govori... Gledaj, kako Petar sve radi uz zajedničku odluku, ništa ne radi samovlasno, ništa po svojoj komandi... *Zar Petar nije smio izabrati? Dakako, da je smio.* Ali da se ne bi činilo, da je pristran, zato to ne čini... To je razboritost učitelja (Petra). Prvi je ovaj postavio učitelja... *Prvi autoritativno postupa u tom poslu, jer su svi njemu povjereni.* Jer je njemu rekao Krist: I ti, obrativši se, utvrdi braću svoju.«

Kasnije *sv. Teodor Studita*[83] ovako apostrofira rimskog papu sv. Paskala I.: »Tebi je rekao Krist, Bog naš: *I ti, obrativši se jednoć, utvrdi braću svoju.* Evo vremena, evo mjesta: pomozi nam, koji si od Boga zato određen; pruži ruku, koliko bude moguće: Imaš vlast od Boga time, što si poglavica sviju; zato si i postavljen. Straši, molimo, krivovjersku zvjerad (ikonoklaste) batinom svoje riječi: Pastiru dobri, položi dušu svoju za ovce; to molimo.«

A evo i svjedočanstva nesjedinjenog *Eutimija Zigabena*,[84] koji i Mat. 16, 18 i Iv. 21, 15—17 jezgrovito tumači o prvenstvu sv. Petra pa isto tako zbijeno po sv. Ćirilu primjećuje k našem tekstu Luk 22, 32: »Obraćen, t. j. poslije odricanja po gorkom plaču, t. j. uspostavljen opet *u prvom redu* (εἰς τὴν πρώτην τάξιν).

[80] καὶ πάλιν αὐτὸν ἐν τοῖς ἀποστολικοῖς κατέταξεν ἀξιώμασιν·

[81] Haereticarum fabularum compendium, l. 5, 28; Migne, P. G. 83, 552.

[82] Hom. 3. in Acta Ap., n. 1—3.; Migne, P. G. 60, 33—37.

[83] L. 2., ep. 12.; Migne, P. G. 99, 1152. [84] Migne, P. G. 129, 1081.

Braćom pak njegovom zove *druge apostole ili one*, koji će po njemu vjerovati.« — Slično i *Teofilakt*,[84*] koji ovdje ističe primjer pokore Petrove, dok drugdje[85] in Joannem 21, 15-17 raspravlja o pastirskoj brizi prvog apostola.

Još nam preostaju dva sjajna svjedočanstva Ćirilova, koja sam prije[86] samo u izvatku naveo. Ali da ugušim svaki prigovor o tendencioznom skaćivanju, evo ih u cjelini.

a) U svom 4. dialogu de SS. Trinitate[87] sv. Ćiril govori ovako: »Bog naime okrunjuje jedine prijatelje istine, koji zato vjeruju u Sina istinitoga, a ne u djelo izvještačeno. Jer je ovo teška bolest i uzetost. Sv. Pismo veli, da je zbog toga onaj između apostola izvrsni (ἔκκριτον) Petar bi nazvan blaženim. Jer kad se Spasitelj u okolici Cezareje Filipove raspitivao o tom, za koga li drže ljudi Sina čovječjega, i kakav li se glas o njemu prosu po Judeji ili obližnjim gradovima, pustivši djetinjasta i nezgrapna mnijenja svjetine, (Petar) veoma mudro i razborito poviče govoreći: »Ti si Krist, Sin Boga živoga,« te zbog istinitog shvaćanja o njemu primi odmah nagradu, dok mu je Krist govorio: »Blažen si, Šimune, Sine Jonin, jer tijelo i krv nisu ti to objavili, nego Otac moj nebeski. I ja tebi velim: Ti si Petar i na toj stijeni sazidat ću Crkvu svoju, i vrata paklena ne će je nadvladati;« stijenu, mislim, nazivajući metafizički ne drugo, već neuskolebljivu i najčvršću vjeru učenikovu, na kojoj je također nepogrešivo (ἀδιαπτώτως, unfehlbar) uprta i učvršćena Crkva Kristova, i samim vratima paklenim ostaje za vazda nepredobitna.«

Ponovno svetac u ovom tekstu ističe »mudro i razborito« pa zato i »nagrade« vrijedno ispovijedanje vjere sa strane »učenikove« kao kongruentan uzrok primljenim karizmatskim (χάρις, χάρισμα) i vanrednim darovima, izrečenim u Kristovim riječima: »Ti si Petar... ne će je nadvladati.« I kada dalje veli Ćiril, da je na toj neuskolebljivoj i najčvršćoj vjeri učenikovoj nepogrešivo uprta i učvršćena Crkva Kristova, onda nije »javna sablazan i jeres«, gdje ja pišem: »Tu je jasno istaknuta uz primat ap. Petra i nepogrešivost Crkve Kristove po nepomičnoj vjeri Petrovoj.« Jer ne može biti u učinku, što nije u uzroku, a za uzrok označuju i Gospodin naš Isus Krist i sv. Ćiril ovu nepomičnu vjeru Petrovu, dakako po daru Božjemu i po molitvi Kristovoj.

Mi nikako ne tvrdimo, da je Petar ili nepomična vjera Petrova konačni i najviši ili neovisni uzrok nepogrešivosti Crkve. To je jedini Krist Gospodin, koji je mogao urediti svoju Crkvu po svojoj volji. Ali on je faktički tako uredio tu Crkvu, da joj je zajamčio vjersku nepogrešivost po nepogrešivom učiteljstvu prvaka apostola Petra, za koga je napose molio, i koji ima utvrditi braću svoju. I kad je on svim apostolima rekao: »*Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji: Idite dakle i naučavajte sve narode... i evo ja sam s vama sve dane do svršetka svijeta*« (Mat 28, 18—20), time nije ukinuo svoje riječi zabilježene po istom evanđelisti Mat 16, 18—19. Obje se izjave Kristove imaju dakle složiti. A slažu se jedino tako, što se kao de jure divino uz apostole i biskupe u ustavu i upravi Crkve priznaje najviše autoritet vrhovnog namjesnika Kristova sv. Petra i njegovih zakonitih nasljednika na rimskoj Stolici. Po ovim svojim vrhovnim namjesnicima Isus će tako vazda ostati s nama, te vrata paklena ne će nikad nadvladati Crkve njegove.

To zgodno također ističe crkveni zakonik:[88] »Po božanskoj ustanovi sveta hierarhija obzirom na red (ratione ordinis sacri) sastoji se od biskupa, prezbitera i đakona (ministri); s obzirom na jurisdikciju: od vrhovnog pontifikata i podređenog episkopata; a po crkvenoj ustanovi pridošli su k tomu i drugi stepenovi.«

S obzirom na sveti red papa nema veće vlasti, nego drugi biskupi. Zato se i s toga gledišta zovu među sobom Fratres (Braća) pa i Consacerdotes, Susvećenici, ili također naprosto Sacerdotes, Svećenici (naime prvoga reda, u opreci sa svećenicima drugoga reda ili prezbiterima). Zato sam i negdje napisao »Sacerdotes« s velikim početnim slovom, kako i drugi češće pišu, kad se radi o Svećenicima prvog reda ili Biskupima.

Iza ove informativne digresije vratit ću se zaglavnim riječima ovog doista klasičkog teksta Ćirilova o primatu Petrovu: »Ostaje nepredobitna i Petrova vjera u Sina, ne naglo pograbljena niti potekla iz ljudskih misli, nego ulivena iz neiskazane mistagogije odozgor time, što Bog i Otac jasno pokazuje svoga Sina i dušama svojih daje sigurnost o tom. Jer nije nikako slagao Krist, kad je rekao: *Tijelo i krv nisu ti to objavili, nego Otac moj nebeski.*«

No da je Petar i kraj ove jasne objave Očeve ipak slobodno pa zato i zaslužno pristao na nju u svojoj vjeroispovijesti, o tom nas sv. Ćiril i opet uvjerava na koncu, gdje ujedno opet ističe vanredne karizmatske darove Petrove, jer ovako završuje: »Ako je dakle blaženi Petar *tako preodličnim darovima urešen*,[89] jer je priznao, da je on (Isus) Sin Boga živoga: kako da ne bi bili prebijedni i propalice oni (Arijevci), koji tako prenaglo kritiziraju, što se Bogu i Ocu sviđa, i što je doista dobro u redu; koji (nadalje) plod njegove biti snizuju do stvorenja te jednako klicu vječnog života pribrajaju onima (bićima), što im je život izvana doveden? Zar nisu takvi ljudi preko svake mjere neuki?«

b) Napokon imamo u komentaru Ćirilovu in Isaiam l. 4. or. 2. još jedno tumačenje Mat. 16, 18, upleteno u egzegezu Is. 44, 23, gdje svetac parafrazira proročke riječi: »Veselite se, nebesa; trubite, temelji zemlje! Kličite, gore, od veselja, pa i vi, brežuljci i

---

[84*] Ibid, P. G. 123, 1074—1076.

[85] Ibid. P. G. 124, 877—878.

[86] »Život«, 1932, 91—93.

[87] Migne, P. G. 75, 865.

[88] Can. 108, § 3.

[89] τῶν οὕτως ὑπερφερεστάτων ἀξιοῦται γερῶν·

sve drveće na njima, jer je Bog otkupio Jakoba, i Izrael će se proslaviti.« Ćiril tumači pojedine izraze ovih redaka. Napose se zaustavlja kod riječi »temelji zemlje« i »gore i brežuljci«; i tom prigodom veli[90] uz personifikaciju temeljâ i gorâ:

»Zatrubili su temelji zemlje, t. j. službenici evanđeoskih proročanstva, kojima se prejasni glas pronosio svuda, i kao da su se svete trube oglasile, gdje posvuda navješćuju slavu Spasiteljevu, pozivajući na spoznanje Kristovo i obrezane Židove i one, koji su nekoć štovali stvorove iznad Stvoritelja.«

Ćiril pita: »Zašto ih zovemo temeljima zemlje?« I onda razlikuje r a z l i č i t e t e m e l j e, dalje razvijajući neke misli sv. Bazilija. Posve ispravno ističe najprije božanski pratemelj Krista; onda govoreći o ljudskim temeljima, napose časti sv. Petra apostola i ističe posebnu ovlasticu njegovu, premda prorok Isaija govori samo uopće o ljudskim temeljima u pluralu. Evo riječi Ćirilovih:

»Temelj je naime svima i neuskolebljiva baza Krist, koji sve drži i uzdržaje, da bude učvršćeno. Jer se na njemu svi saziđujemo kao duhovni dom, složeni po Duhu Sv. u sveti hram i u prebivalište njegovo. Jer on stanuje u srcima našim po vjeri. Mogu se pak razumjeti i *najbliži temelji* i nama više na domaku, *apostoli i evanđeliste*, očevidni svjedoci i službenici Riječi, koji također imaju utvrditi vjeru. Kada naime spoznamo, da nam valja slijediti njihove tradicije, čuvat ćemo vjeru ispravnu i neodvraćenu od Krista.«

I ovo se točno obistinilo, osobito kod pravih apostola, koji su poslije dolaska Duha Sv. pod Petrom do svoje smrti učestovali u nepogrešivosti crkvenog učiteljstva; pa i četiri sveta evanđelista i drugi inspirirani pisci Novoga Zavjeta baš radi karizme nadahnuća Duha Sv. nisu mogli što krivo napisati u onim svojim inspiriranim spisima. No i kod z a j e d n i c e potonjih pravovjernih biskupa i crkvenih naučitelja, koji pod vrhovnim nadzorom papinim predlažu, tumače i čuvaju predano blago vjere očituje se ista nepogrešivost crkvenog učiteljstva, dok su u suglasju s Petrom, koji dalje živi u svojim nasljednicima. Zato i sv. Ćiril svoje gornje riječi ovako obrazlaže:

»Sam je naime (Krist) negdje divnom Petru (kad je ovaj mudro i besprijekorno ispovjedio vjeru u njega, govoreći: *Ti si Krist, Sin Boga živoga*, rekao: *Ti si Petar, i na toj stijeni sazidat ću Crkvu svoju;* stijenom, mislim, nazivajući *neuskolebljivost s obzirom na vjeru učenikovu.*[91] Negdje je i psalmista rekao: *Temelji su njegovi na svetim gorama.* Sa svetim pak gorama mogu se vrlo dobro porediti sveti apostoli i evanđeliste, jer se njihova spoznaja utvrdila poput temelja u korist potomcima, te ne dopušta, da zapadnu u nevaljalstvo glede vjere oni, što su ih ulovili...«[92]

[90] Migne, P. G. 70, 910.

[91] λέγων τὸ ἀκράδαντον εἰς πίστιν τοῦ μαθητοῦ·

[92] Ovo mjesto iz sv. Ćirila pokazuje najbolje, koliko vrijedi prigovor dra Jakšića sv. Robertu Bellarminu, da »zaboravlja na to, da je glava Crkve sam Gospod Isus Krist, pa je On onaj kamen koji je temelj njezin te poslije toga nije potreban, da bude kamen i temelj neki čovjek. Mi smo dosada vjerovali, a i u buduće ćemo vjerovati, da je temelj Crkve Hristos-Bog, a ne čovjek, pa bio on i sv. ap. Petar.« — Glasnik srp.-pravosl. patrijaršije, 1934., str. 336 b. Par. i Ef. 2, 20.

* * *

Zaista, tkogod trijezno i bez predrasuda uvaži sva ova svjedočanstva umnog i svetog naučitelja Ćirila, i to u potpunom suglasju njihovu sa starocrkvenom, poimence istočnom tradicijom, ne će se konačno oteti ovom priznanju: Ćiril je u svojim spisima upravo sjajan svjedok za juridičko prvenstvo svetoga Petra. I ova brojna svjedočanstva to više vrijede, što isti sveti naučitelj i u s v o m p r a k t i č n o m v l a d a n j u, n a r o č i t o n a e k u m e n s k o m S a b o r u u E f e z u krasno i stalno pokazuje svoje duboko uvjerenje o juridičkom primatu ne samo apostola Petra, nego i njegovih nasljednika na rimskoj Stolici, kako sam to dosta opširno razložio u svom drugom članku.[93]

Dr. Jakšić na koncu drugog dijela svojih »Dopuna«[94] smatra »u najmanju ruku neozbiljnom tvrdnju anglikanca Dra Scott-a..., da je čitavo vladanje Ćirilovo u vrijeme Nestorijeve kontroverze dokaz za njegovu vjeru u primat papin — i to u primat božanskoga prava.« Ali je moj poštovani g. protivnik kraj žestoke svoje polemike protiv 1. i 3. članka moga ipak dosad jedva što odgovorio na izvode mog 2. članka o vladanju Ćirilovu na tom ekumenskom Saboru.

Evo još u kratko rješenja dvostrukog prigovora dra Jakšića, što se tiče prvog pisma Ćirilova papi Celestinu i aklamacija saborskih Otaca istom papi i sv. Ćirilu.

Tko zna, kako su se anglikanski učenjaci poput Scott-a osobito posljednjih decenija, ozbiljno i žilavo bavili baš ovim pitanjem o odnosu Ćirilovu i efeskog Sabora prema papi, ne će izjavu Scott-ovu smatrati »neozbiljnom«. I mnogi drugi trijezni stručnjaci istotako sude. Da samo nešto spomenem o početku kontroverzije Nestorijeve, dr. O. Bardenhewer[95] piše: »Später erst hat auch Cyrillus sich nach Rom gewandt, den Stand der Frage genauer dargelegt und um eine a u t o r i t a t i v e E n t s c h e i d u n g gebeten.«[96] Slično sudi i kritički Karl Joseph von Hefele,[97] gdje veli: »Dieser (der Papst) möge e n t s c h e i d e n, was zu tun sei, und darüber auch die morgenländischen und macedonischen Bischöfe belehren.«

Zapravo je n e o z b i l j a n postupak dr. Jakšića u ovom prevažnom pitanju! Dok kritički Hefele dobro motivira svoje ri-

[93] »Život«, 1932, 131—143.

[94] Glasnik srp. pravosl. patrijaršije, 1934, 338 b.

[95] Geschichte der altkirchlichen Literatur, IV. 1924, str. 26.

[96] Cyr. ep. 11., Migne, P. G. 77, 79—96.

[97] Conciliengeschichte, 1875², II. 163.

ječi o »molbi za odluku« na temelju sadržaja onog pisma Ćirilova, profesor dr. Jakšić ovako piše:[98] »U svojoj poslanici papi Kiril Aleks. pitaše papu za njegovo mišljenje u pogledu općenja sa Nestorijem, govoreći: »Udostoj se izjaviti svoje mišljenje.«

Na ove riječi, izvađene iz svega konteksta odgovaram. 1. Već i sam izvorni tekst: καταξίωσον τυπῶσαι τὸ δοκοῦν (Udostoj se izjaviti svoje mišljenje) može po sebi označiti autoritativno mišljenje i odluku, koja veže podložnike u savjesti, kako to jasno pokazuje izraz, kojim se služe apostoli na prvom Saboru u Jeruzalemu.[99] Po sebi dakle riječ τὸ δοκοῦν u našem tekstu nije dosta jasna bez obzira na kontekst. 2.: I zato je upravo nužno prema pravilima zdrave hermeneutike, da ovdje uvažimo i prеđašnji i slijedeći kontekst. Taj kontekst glasi ovako:

»Javno i otvoreno, piše Ćiril papi, ne uzdržavamo same sebe od općenja s njime *prije nego smo ovo prijavili Tvojoj bogoljubnosti.* Udostoj se dakle izjaviti nam svoje mišljenje, *i da li treba* ikada općiti s njime, ili slobodno izjaviti (ἀπειπεῖν, denuntiare), da nitko ne smije općiti s onim, koji takvo što misli i uči. *Potrebno je pak,* da se namjera (σκοπὸν) Tvoje bogoljubnosti o tom jasno obznani i bogoljubnim te bogomilim macedonskim i svim istočnim biskupima.«

U svijetlu ovoga konteksta dakako »mišljenje« papino, za koje pita sv. Ćiril znači »autoritativno rješenje«, za kojim se imaju ravnati i drugi biskupi, kako su to dobro shvatili Bardenhewer i Hefele. I sve vladanje Ćirilovo na samom Saboru krasno opravdava baš ovo shvaćanje. — »Unicum« u interpretaciji bit će i ove riječi g. dra Jakšića: »I Hefele, spominjući o »interpretaciji« prezbitera Filipa, kaže: »nach einer längeren Einleitung über das Ansehen des Papstes«, — što izgleda, da nije pridavao značaja njegovim riječima, i ako njihovu autentičnost izrično ne osporava.[100]

Još samo o ponovno spominjanim aklamacijama saborskih biskupa na efeskom Saboru: »Ovaj je sud pravedan. Novom Pavlu Celestinu, složnom sa Sinodom; novom Pavlu Ćirilu, Celestinu, Čuvaru vjere, Celestinu sav Sinod zahvaljuje; jedan Celestin, jedan Ćiril, jedna vjera Sinoda, jedna vjera vasione.«[101]

Sam Pijo XI. ne nalazi u tim zanosnim aklamacijama ništa, što bi ma i najmanje povrijedilo autoritet Apostolske Stolice Rimske. Pače papa navodi ove aklamacije za dokaz, kako su saborski Oci jednodušno primili rješenje vrhovnoga Suca, rimskoga pape. Pa i saborski biskupi mislim da su veoma razborito aklamirali sv. Celestinu i sv. Ćirilu baš na ovaj način. Uvaživši naime, da je baš sv. Ćiril prvi pokrenuo obranu protiv nove hereze, da je on upozorio i sv. papu Celestina i istočne biskupe na novi kukolj i korov u Carigradu i da je on lično upravo najviše radio i trpio za triumf katoličkog pravovjerja protiv Nestorija: ne bi dolično bilo, da su saborski Oci omalovažili zasluge ovog »novoga Pavla«. Papi Celestinu, koji je doista vjerno i spremno, pa i veoma mudro i taktično vršio službu vrhovnog pastira po savjetima Ćirilovim, i onako su isti saborski Oci iskazali dužno poštovanje, što su njemu na prvom mjestu aklamirali kao »Čuvaru vjere«, pa u tom i njega nazvali »novim Pavlom«. — Prošlo je iza toga dvadesetak godina, pa su se Oci kalcedonskog Sabora jednodušno poklonili Velikom papi Leonu I. i klicali: »Per Leonem Petrus locutus est — po Leonu je Petar govorio.« Tako se sama Providnost Božja po ovom veleumu na Petrovoj Stolici pobrinula za vanjski napredak autoriteta papina, kad je u Leonu Velikom sjedinila i vršak nepogrešivog učiteljstva crkvenog i vanredne sposobnosti uma i srca.

Na efeskom Saboru odijeljene su uloge vrhovnog suca ili učitelja vjere Celestina i umnog bogoslovca Ćirila, koji je tako duboko i svestrano obrazložio filozofsku i znanstvenu stranu čitave kontroverzije. Zar će Oci i Celestinu i Ćirilu klicati kao novom Petru? To će biti na uštrb autoritetu papinu, pa i sv. Ćirilu ne će biti tako podesno. Jedinog Celestina aklamirati kao novog Petra, kako su to neki kasnije falsificirali, moglo bi se činiti omalovaženjem barem jednako velikih zasluga sv. Ćirila. I zato su saborski oci doista veoma lijepo rješili ovaj casus praecedentiae, dok su na prvom mjestu aklamirali papi Celestinu kao novom Pavlu, a onda i prezaslužnom Ćirilu istotako kao novom Pavlu.

Pri koncu primjećujem još ovo: Papa Leon XIII., koji je posebnu svetkovinu (9. II.) na čast sv. Ćirilu Al. uvrstio u latinsku liturgiju i proglasio ga naučiteljem crkvenim iza zrelog istraživanja rimske Kongregacije svetih Obreda, nije bio tako naivan, da bi brzo iza proglašenja dogme o nepogrešivosti papinoj takve časti zauvijek naredio jednom istočnjaku, čiji sud o toj nauci ne bi bio uzvišen iznad svake sumnje. Ostalim prigovorima, osobito onima, koji su izvađeni iz sv. Augustina i Grgura I., bavit ću se drugom prigodom.

I. P. Bock D. I.

[98] Glasnik srp. prav. patrijaršije, 1932, br. 11, str. 169 a.

[99] Act. Ap. 15, 28.: Ἔδοξε γὰρ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ καὶ ἡμῖν··· *Visum est* Spiritui Sancto et nobis . . .

[100] Glasnik srp. prav. patrijaršije, 1932, 168 a.

[101] Acta Ap. Sedis, 1931, 502 po Mansi-u, IV. 1287.

Priča

J. K. Huysmansu.

JEDNOSTAVNO ko što na plam siplju miris mio,
I kao što vojnik liva krv za domovinu,
Srce svoje, dušu svoju stavit ja bih htio
U popijevku kakvu lijepu u čast Marijinu.

Al nevrijedan ja sam, jao, grješnik sam pun kala,
Ko vuka u zboru svetih čut bi bilo mene;
Pijan još od gorkog vina s loze zemnih tala
Uvrijedit bi glas moj mogo uši uzvišene.

Treba srce kao vrelo, što se s hridi ruši,
Treba da nam znakom bude djetinja bjelina,
Da janjeći glas ne budi prijekora u duši,
Da nam čelo žarom kruni nevina milina,

Sve to treba, da bi nam se pjesma usmjelila
Tebe slavit, Djevo Majko, Marijo bez ljage,
Što se bijeliš sva kroz lepet anđeoskih krila,
Što na našu zemlju stavljaš svoje noge drage.

Al bar ja ću reći svakom, koji slušat mari,
Kako dušu, koja pade u bezdanu crnu,
Pogledaše milostivo tvoji nježni čari,
Te u krilo neznanih se Nevinosti vrnu.

Nevinosti, o što sijaš slijepcu iscijeljenu,
Djevičanska vatro duše, vodo, što nas krasi,
Vjeđo, što te spušta milost nad smućenu zjenu,
Piće žednog jelena, što pun se žara glasi!

. . . Bio to je komad slavan ljubavnika mamna,*)
Palih, čistih srdaca ga pojio napitak,
Podaleko zalazio na bespuća sramna,
Starajuć se samo za svoj sebični užitak.

---

*) Autokarikatura Verlainea pokornika.

ŽIVOT

Godište XV.

Izdali

SVEĆENICI DRUŽBE ISUSOVE U ZAGREBU.

Zagreb 1934.

Tiskom „Glasnika presv. Srca Isusova“.

SADRŽAJ »ŽIVOTA« ZA GODINU 1934. (XV)

I. Rasprave i članci.

II. Katoličke smjernice. — Po svijetu. — Problemi dana.

III. Fiat lux!

IV. Bilješke.

V. Književnost.

VI. Hrvatska bibliografija.

VII. Razno.

SURADNICI

»Života« u godini 1934.

Ateista to je bio, kakav živo grače,
Prem bezboštva gad mu cijeli ne išo u torbu;
Ko robijaš staru čiku, što je s nova žvače,
Uprav tako on ljubio bezbožničku čorbu.

To grubijan bio vam je, ulični pijanac,
To je bio i muž, kakvih za bravom se gleda,
Ma da prve ljubavi mu pretrgo se lanac,
Ipak time njegov razvrat opravdat se ne da.

To je bio, gledaj štete, bljutav parižlija,
To jest geak stoput gori, jedan med onima,
Što u čudo sveđ ih tjera svaka ludorija,
A ne znadu, jadna dušo, da si ti u njima.

Soj teatra, laka roba prljava dućana,
Uz koga bi i divljake, vrijedne mu drugare,
Snašla muka od zadaha odurnih mu mana,
Soj s pločnika, soj kanala i otrovne pare!

Najzad glupak, što zanesen za vremena tupa
— Kojih duh je to uglavnom, da se časte pivom —
A nada sve, luda glava, kojom nemir lupa,
Srce svač'je, sa prostačkom iskrenošću živom.

Al bez sumnje, i ja eto stalno mislim gdjekad,
Da u kutu toga srca, što ga zloća skoli,
On zadržo skrovit spomen, da je bio nekad
Između one male djece, što ih Isus voli.

Zar očuvo on u umu svetinje je krasne
— I gle, to će uistinu istinito biti —
Tvoje ime, o Marijo, nazive ti časne,
Ko kad rđav misnik jošte kapelicu kiti?

Ili prosto, možda on je bio pokraj svega,
Kraj svih mana, kraj svih grijeha i sveg ostaloga,
Čovjek vrlo prostodušan, pa iskrenost njega
Bar krasila pored svijeta Bogu nemiloga.

Ipak eto luda posla u tog prestupnika,
On spretnošću dokopa se sreće osobite,
Da sudovi zgrabiše ga, i kud će jadnika!
U najužoj rupi dolje zar ga ne vidite?

Oj tamnice filantropske! O gadu vam vajnom
I napretku ovom lažnom ni crne ni bijele!...
Tad se smekša, razmisli se. Kakovom to tajnom,
O Marijo, odabrana od vječnosti cijele?

K Sinu tvomu on i k majci Njegovoj tad krenu,
O koliko sretan bješe u čas tili, smjesta!
Kakve suze, kakva radost, Majko! I u trenu,
Da bi tebi ugodio, resiti se presta

Napravama oholosti, bijednom onom zlobom,
Što se zove duh i Znanost, hohotom psovača
I posmijehom, koji znade vas nabrat rugobom,
Usne sitnih nevjerničkih biblijskih tumača!

I on eto pokleko je, stao prebirati
Na krunici žarko zrnje, tebe molit stao,
Da izbaviš, o Svetice, Kraljice i Mati,
Od ove ga tjelesnosti pregorke, o jao!

O daj, da on ništa više ne bi znati htio,
Do Mudrosti tajinstvenoj skrovit klanjati se,
Ljubit Srce Isusovo u zanosu cio
I u isto vrijeme na te misliti kod Mise.

O daj ovo, ovu milost duši toj udijeli,
O Marijo, Djevo Majko, začeta bez ljage,
Sva u sjaju, kojim sja se epitalam cijeli,
Što na našu zemlju stavljaš svoje noge drage!

Paul Verlaine - preveo M. Pavelić D. I.

Rotari 77 distrikta (Jugoslavija) u g. 1933.

PAVAO Harris, odvjetnik u Chicagu, osnovao je g. 1905. prvi rotarski klub. Ta se ustanova brzo raširila. Iza 5 g. postojalo je u Sjedinjenim državama 16 klubova s 1.500 članova. G. 1911. osnovan je takav klub i u Dublinu (Irska), 1919. u Montevidéo (juž. Amer.), 1919. u Shanghaju (Kina), 1920. u Madridu (Špan.), 1921. u Melbourneu (Australija) i Johannesburgu (juž. Afrika). Iz Češke je ovu biljku g. 1929. presadio guverner Schulz u Beograd i Zagreb.

U Jugoslaviji postoje rotarski klubovi: na Sušaku, u Šibeniku, Splitu, Dubrovniku, Sarajevu i Banjaluci, Zagrebu, Karlovcu, Osijeku, Novom Sadu, Zemunu, Varaždinu i Vukovaru, Pančevu, Subotici, Beogradu i Skoplju, Mariboru i Ljubljani. Ukupno je 19 klubova.

Lani sam u »Životu« donio opširan članak (str. 170—178) te iznio, kako je rotarski i framasunski moral sličan. Ljudi, koji rotarsku ustanovu poznaju izbliže ga, pripisuju uspjeh i brzo širenje rotarskih klubova upravo zaštiti i organizatornom radu ili posebnoj naklonosti framasunskih loža te vele: Gdje nema framasunskih loža, nema ni rotarskih klubova. Stoga nekoji poznavaoci tih uredbi kažu u polušali: Rotari su »nuzpostaja« braće framasunâ. Duša rotarskih klubova obično su najagilniji članovi framasunske lože.[1] Zato je sv. Stolica 4. 2. 1929. svećenicima zabranila da se upišu

[1] Što da sudimo o Rotary klubovima? Pod tim naslovom donosi Katolička Agencija Prasova u Varšavi 16. stud. 1934. ovo:

Problem postaje sve rasprostranjeniji, i u Poljskoj je poznata zagonetna organizacija t. zv. Rotarijanaca. U zadnje ju je vrijeme rasvijetlio organ Konfederacije Francuskih Katolika (gen. Castelnau) »La France Catholique« (Br. 421 od 10. studenog 1934.) u članku poznatog francuskog publiciste, koji se javlja pod pseudonimom Verax, bivši mason.

Sada Rotary klubovi tvore međunarodnu organizaciju, koja broji oko 150 tisuća članova, podijeljenih prema državama na 75 distrikta. Središnja organizacija nalazi se u Čikagu, a generalni sekretarijat za Evropu — kojemu je predsjednik dr. Potter — smjestio se u Zürichu. Opći konventni sastanci klubova bivaju godišnje i dijele se na narodne, kontinentalne i međunarodne. Zadnji međunarodni konvent bio je u Bostonu (U. S. A.) 1933. god.

Proučivši sva pristupačna vrela, tvrdi autor članka g. Verax, da među Rotary klubovima i masonerijom postoji tajni ali nedvojbeni sporazum. To potvrđuje i činjenica, da nutarnja organizacija, dapače i u nazivima, živo potsjeća na masonsku anglosasku organizaciju, kao i to da na čelu Rotary kluba stoji mason Raymond Haren iz Kansas-City.

u rotarske klubove ili prisustvuju rotarskim sastancima. (Ipak prepušta biskupu mjesta, da kome svećeniku izuzetno to dopusti). No postoji i općenita zabrana kan. 684. Crkvenog zakonika. Taj traži od vjernika: »... neka paze, da se ne upišu u udruženja, koja nastoje da izmaknu zakonitom nadzoru Crkve.«

Naši su rotari bili i prošle godine 1933. veoma aktivni. Iznijet ćemo pred naše cij. čitače nekoliko stranica njihove lanjske povijesti.

1. Zagrebački rotari.

Oni se okupljaju u posebnim klubskim prostorijama u hotelu Esplanade. Na početku g. 1933. napravio je dr. Branko Šenoa transparent u četverouglastom obliku s rotarskim kotačem u sredini te desno jugoslavenskom a lijevo američkom zastavom. Ovaj klub drži redovito svoje sastanke gotovo svake sedmice. Mnogi članovi pohađaju rotarske sjednice drugih klubova po državi i izvan nje, a zatim na sastanku zagrebačkog kluba izvijeste o radu »braće« u dotičnim gradovima. Prigodom imendana kojega svog člana klub mu čestita. Uopće ide se zatim, da se članovi što uže i »bratskije« povežu, pa stoga nekoji imućniji pozovu sav klub k sebi u vinograd (n. pr. dr. Mlinarić), otac, rođena braća ili odrasli sin prisustvuju sjednici kluba kao gosti, upriliči se i sastanak (s gozbom) obitelji članova. Nema pitanja, koje zasijeca u javnost, o kojem na sastanku kluba ne bi referirao ovaj ili onaj član. Tako se diskutiralo u klubu o zagrebačkom tramvaju, o školi u Draškovićevoj ulici, o liječenju učenika na srednjim školama, o

U službenom organu španjolskoga Velikoga Orijenta od 11. I. 1928. izišao je izvještaj sa sjednice Rotary klubova u Caracas u Venezueli od 15. VIII. 1927., na kojoj je sjednici sudjelovao predstavnik Velike Lože venezuelske g. Reyes Zumeta. Taj izvještaj završuje slijedećim uvodnim riječima: »Mi masoni imali smo čast, da nas je časni predsjednik toga kluba označio kao stariju braću rotarijanaca, kod čega je utvrđeno, da među ložama i Rotary klubovima postoje temeljne točke zbliženja.«

U Francuskoj, gdje — prema organu te organizacije »Le Rotary« — postoji zajedno sa sjevernom Afrikom 51 klub sa 2000 članova, Rotary klubovi — po pisanju organa »Le Rotary« br. 348 od prosinca 1932. — toplo preporučuju podupiranje t. zv. Comité National des Loisirs kao »vlastitu stvar, koja najviše odgovara rotarijancima«. Međutim na čelu toga komitéa stoje sami masoni, a umjetnička izložba priređena od njih 26. travnja 1933. bila je u dvorani Velike Lože u Parizu, uz potporu i sudjelovanje masona.

Napokon treba uvažiti, da je osnovatelj Rotary klubova g. Harry u svoje vrijeme izjavio: »Naš plan isključuje upravo svaki Credo i otvara vrata protestantima, katolicima, židovima i budistima...« A drugi vođa rotarijanaca Herman Dons pisao je u »Indépendance Belge« (9. VI. 1927.): »Rotarijanski moral ne poznaje narodnosti ni religije i ne pripada nikojoj stranci: on je divan i stojički neutralan.« (K A P)

postupku pred stalnim Sudom međunarodne pravde u Haagu, o produkciji cementa, o nezaposlenosti. Dr. Poduje izvijestio je o dalmatinskim naseljenicima u požeškom kraju (Slavonija), drugi opet o valuti, o novim državnim bankarskim uredbama. Dr. Hanaman je javio, kako je oko polovice godine bio u Dubrovniku i urgirao osnutak rotarskog kluba; dr. Belin je 14. 8. izvijestio braću, da je i on govorio s g. Bradačem iz Dubrovnika, pa da sve teče u povoljnom smjeru, jer ima 10 uglednih osoba, spremnih za klub. Na sjednici 7. 8. pozvao je ing. Alaupović braću, neka se poklone sjeni Dinka Šimunovića, hrvatskoga književnika, koji je eto umro. Klub se svojedobno založio bio za Šimunovićev ilustrovani »Alkar«; pače je na sjednici 16. 1. 1934. kazano, da je tvornica papira dala badava za to izdanje sav potrebni papir, tiskara istotako badava tiskala, a 10 umjetnika badava ilustrovalo.

Klub redovito na svakom svom sastanku sabere lijepu svotu za potrebne osobe, a na početku godine dao je za siromašnu djecu 2.000 d., gluhonijemu djecu 1.000 d. i Udruzi učiteljica 1.000 d.

Treba i to spomenuti, da je zagrebački klub 19. 6. predao dr. Edi Markoviću Kirinov »Zagreb« uz srdačno saučešće sve braće. Klub je u sjednici 20. 9. imao svoju komemoraciju pok. Josipa Mikuličića, koji je bio prvi predsjednik zagrebačkog rotarskog kluba. Sjednici 6. 11. prisustvovali su kao gosti dr. Tugomir Alaupović (otac ing. Radovana i bivši ministar, hrv. književnik) i Milovan Mlinarić (sin dr. Stjepana), 11. 12. predavao je g. Ramiro Bujas, profesor zagrebačkog sveučilišta, o »Psihologiji u službi privrede«, a 18. 12. splitski rotar dr. Tonko Šoljan o »Privrednom značenju biol. oceanografskoga instituta u Splitu«.

2. Zagrebački rotari na koncu 1933.

Alaupović ing. Radovan,	Mašek dr. Slavko,
Alexandar Drago,	Meštrović prof. Ivan,
Auš Aleksandar,	Mlinarić dr. Stjepan,
Axelrad Mavro,	Mosković dr. Armin,
Bačić dr. Ivo,	Musulin Stjepan, direktor gimn.
Bauer Marko,	Mutafelija Andrija,
Belin dr. Ivo,	Mutafelija Vladimir,
Bizjak Vilim,	Ostović Pavle,
Brevet Krešimir,	Pliverić dr. Branko,
Čalegović ing. Milan,	Pliverić dr. Vladimir,
Dubsky ing. Jaromir,	Poduje dr. Josip,
Frank Viktor,	Pukl Andrija,
Gorup Ivan,	Raić Jovan,
Hanaman dr. ing. Frano,	Sallopek Josip, mag. pharm.,
Heinrich Oto,	Senečić ing. Ferdo,
Horvat ing. Viktor,	Spišić dr. Božidar,
Košak ing. Adolf,	Srebre Egon,
Leustek dr. Vladimir,	Šenoa dr. Branko,
Marković Edo,	Šenoa dr. Slaviša,
Marković dr. Miljenko,	Širca Stanko,

Šmit dr. Aleksandar,
Šneller ing. Mate,
Tomljenović Dragan,
Vasić Veljko,
Vurdelja Ilija,
Warnier prof. Rajmund,
Zemljak ing. Ivan,
Zoričić dr. Milovan.

Ukupno je 48 članova.

U g. 1933. primljeni su: Gorup Ivan (referent za proizvodnju farmaceutskih preparata), Bizjak Vilim (ref. za pekarstvo), Mutafelija Vladimir (sin Andrijin i ref. za proizvodnju šešira), Mg. ph. Josip Sallopek (predsjednik Apotekarske komore za Savsku i Vrbasku banovinu, ref. za farmaceutiku), Senečić Ferdo (ref. za veleprodaju cigara i duhana) i Warnier prof. Rajmund (ref. za novinarstvo).

Ako poredimo ovaj imenik s onim, što je naveden u »Životu« g. 1933. (str. 176.), vidimo, da u g. 1933. nije nitko otpao niti umro. Na koncu g. 1932. zagrebački je klub imao 42 člana, a u g. 1933. narastao je za 6 novih članova. Predsjednik je kluba u g. 1933. bio dr. Josip Poduje, a guverner je 77. distrikta dr. Milan Stojadinović (Beograd).

3. Rotari u Šibeniku.

Edo je Marković, bivši rotarski guverner i sada član zagrebačkog rot. kluba, predao je 25. 6. Charter šibenskom klubu. Pri tome su odaslanici zagrebačkog kluba bila braća Meštrović, Vasić i Tomljenović.

Šibenski je klub u svom programu rada za g. 1933./34. iznio popis nepopunjenih klasifikacija: vinogradarstvo, veterinarstvo, opskrba vodom, velikoprodaja građevnog materijala, trgovina cipela, trgovina muške odjeće, poštanska služba, pučkoškolska nastava, sednjoškolska nastava, ribarstvo, proizvodnja brašna, trgovina pokućstvom, prodaja stakla, upravna služba, obrana države, brijački obrt, prodaja željezne robe, proizvodnja leda, opće osiguranje, prodaja dragulja, pravozastupništvo, sudstvo, javni bilježnici, uredske potrepštine, optika, boja, ulje i dekoracije, fotografski obrt, limarstvo, tiskarstvo, kinematografi, *vjere*, urarstvo, prevozna sredstva. — Klub je taj popis dostavio i drugim klubovima.

U istoj je zgodi ovaj klub zabilježio i ovo: S l u ž e n j e u z v a n j u : 1. Svaki član ima održati predavanje o svom zvanju. 2. Naš član u šegrtskoj i trgovačkoj školi neka utječe na moralni odgoj. 3. U Udruženju trgovaca valja isticati etiku. 4. Kod osiguranja radnikâ valja uvesti penzije radnika za slučaj iznemoglosti. 5. U Šibeniku treba osnovati Vinogradarsku školu. 6. Jeseni g. 1933. treba upriličiti izložbu vina i zemaljskih proizvoda. 7. Valja tražiti ono, što sprječava razvitak grada Šibenika. — Nadalje: U šibenski Uboški dom, Radničku prehranu i Javnu dobrotvornost ima se začlaniti 5 Rotara. Da stupe u odbor za podizanje gimn. zgrade određuju se: ing. Lubičić, ing. Ježina, M. Matavulj i Komesarović.

Tajnik je šibenskog kluba Micić.

4. Općenito.

a) Iz jednoga popisa razabiremo, koliko je bilo klupskih sastanaka u lipnju 1933., dakle u jednom mjesecu. Po tome se vidi, da Rotari marljivo rade, jer su sastanke imali:

Beograd 3, Pančevo 5, Skoplje 5.
Ljubljana 3, Maribor 3.
Osijek 5, Novi Sad 5, Sušak 4, Subotica 4, Zagreb 3, Vukovar 5, Split 4, Šibenik 5. — Sarajevo 3. Varaždin 5.

To znači, da je 15 klubova u jednom mjesecu imalo 61 sjednicu.

b) Kako se biraju novi članovi?

Predsjednik predloži jednu ili više osoba, te članovi kroz više sedmica mogu da se informiraju o kvalifikacijama dotičnih osoba te prema informaciji da glasuju, da se prime ili ne prime.

Rotarski je klub u Zagrebu 20. 3. 1933. poprimio ovu direktivu u pitanju, koje će osobe primiti u članove: 1. Odbor za klasifikaciju ima na početku svake rotarske godine, najkasnije do konca rujna, ispraviti i nadopuniti popis (roster) popunjenih klasifikacija i popuniti one, koje su poželjne, ali valja voditi računa o tome, da klub mora predstavljati prosjek svog područja. — 2. Odbor za primanje novih članova stara se o tome, kako da se popune poželjne klasifikacije, te traži za to podesne osobe, držeći se rotarskog načela, da jedna osoba može u klubu zastupati samo klasifikaciju, kojoj poklanja bar 60 % svog rada.

I drugi se rotarski klubovi drže ovih načela, kad hoće da prime ili potraže za se nove članove. Svaki novi član zastupa novu »klasifikaciju« (t. j. u profanom značenju: drugu struku) iz područja narodne privrede.

Rotari izdaju i posebni list pod naslovom »Jugoslavenski Rotar«, koji je namijenjen samo braći rotarima i ne smije tako lako doći do »profanih« ljudi, t. j. nerotara.

A. Alfirević D. I.

FIAT LUX!

PRIMAT SV. PETRA.

Prota Ljubo N. Vlačić objelodanio je u nakladi sarajevskog Bratstva sv. Save brošuru »Apostol Petar nije nikad bio u Rimu«. Adolf Harnack, koji uživa veliki ugled na polju povjesničke kritike, piše ovako o sv. Petru i njegovom mučeništvu u Rimu: »Protestanti su sa svojim tendecijoznim predsudama nijekali mučeništvo sv. Petra u Rimu, a isto tako i tendecijozni pristaše kritičke škole. No danas je jasno, da je to bila bludnja, za svakog istraživaoca, koji sama sebe ne opsjenjuje (Dass aber ein Irrtum war, liegt heute für jeden Forscher, der sich nicht verblendet, am Tage).« Tako je i arheolog Ma-

rucchi iznio u posebnoj knjizi dokaze, da je sv. Petar bio u Rimu. Te je dokaze uvažio i Harnack u svom djelu »Die Chronologie der altchristlichen Litteratur bis Eusebius« (I, 244), odakle je i gornji citat).

I sama grčkoistočna crkva imade u liturgiji (n. pr. na dan sv. Petra, Klementa, Silvestra, Leona Velikoga, Grgura Velikoga), da »je sv. Petar temelj Crkve, kamen vjere, prvoprestolnik apostola, te prvi biskup Rima.« Prota Vlačić bi donekle morao sve to izbaciti iz liturgije svoje crkve. Ili je njegova crkva zalutala ili je njegova teza neispravna.

G. prota je g. 1932. jednako kod Bratstva sv. Save objelodanio drugu brošuru pod naslovom »Papa nije nasljednik svetog Petra«. Ta je brošura tiskana latinicom, i mnogi su je nenaručeno besplatno dobivali, dakako radi propagande. Tu je brošuru pisac pred 37 g. bio prvi puta objelodanio. Onda su mu po zasluzi odgovorili biskup Jeglić u »Balkanu« i drugi jedan kritik u »Katol. Dalmaciji« (Zadar). Ali g. prota još uvijek zastupa zastarjelu hipotezu baš kao da se znanost 37 godina nije ni makla s mjesta, i kao da je talijanski apostota Desanctis napisao stvar, koja je na znanstvenoj visini, a koju je g. Vlačić preveo na naš jezik. Onako, kako se dokazuje u tim brošuricama, moguće je sve dokazati. Nešto istrgni iz konteksta, drugo prešuti, pa će zbilja još na koncu konca ostati i sv. Petar bez primata, i Rim bez sv. Petra! A ipak i primat sv. Petra i boravak apostolov u Rimu stoji kao svaka povjesnička činjenica. Ovaj puta upozorit ćemo ukratko na ono, što na dugo iznosi jedna dobra knjiga. To je »Manuel d' archeologie chretienne«, što je napisao S. Scaglia. On na temelju arheologije i starih pisaca iznosi četiri stvari u prilog primata sv. Petra: Petar je novi Mojsije, stolica sv. Petra, Petar čuvar zakona i nebeskih vratiju, sličnost između sv. Petra i Krista. No prije toga neka nam je dopušteno iznijeti par općih opaski. Eno sv. Klementa, gdje auktoritativno piše crkvi u Korintu u prvom vijeku za života sv. Ivana apostola, kao da sada piše Pijo XI., ovako: »Pravo je, da se pokoravate i pokažete svoju poslušnost te dovršite ta beskorisna natezanja. Veliko će biti naše veselje, ako poslušate ono, što smo vam u Duhu svetom naredili te uspostavite mir između sebe« Što bi papa Klement tako pisao, kada kršćanima u Korintu ne bi bilo jasno, da je rimski papa nasljednik sv. Petra i da imade primat u svoj Crkvi? Pri kraju 2. vijeka opisuje Caius kao trofeje rimske vjere grobove sv. Petra i Pavla, jedan u Vatikanu, drugi putem u Ostiji. Tertulijan zove rimskog biskupa »pontifex maximus, episcopus episcoporum — vrhovni svećenik, biskup biskupâ:« Garucci je u svojoj povijesti kršćanske umjetnosti sabrao basrelijefe prvih vjekova, te ima 445 slika Isusovih, 212 sv. Petra i 47 sv. Pavla; druge su biblijske osobe u neznatnom broju. Po tome se vidi, da su prvi kršćani držali sv. Petra za nešto više od drugih apostola. Dokazuju to upravo klasički spomenute četiri stvari.

1. *Petar, novi Mojsije.*

Od 212 slika, koje predstavljaju sv. Petra, ima barem stotina, koje ga prikazuju kao novog Mojsiju, koji udara štapom u pećinu. To se odnosi očevidno na riječi sv. Pavla: »Bibebant autem de spirituali consequente eos petra; petra autem erat Christus — i svi su pili isto piće duhovno, jer su pili od duhovne stijene, koja je išla za njima, a stijena bijaše Krist.« (1 Kor. 10, 4) Kršćanska umjetnost često slika evanđeoske istine pomoću Starog zavjeta. Tako i Tertulijan piše o vodi krštenja: »Haec est aqua, quae de comite petra populo defluebat. Si enim Petrus Christus, sine dubio aeque in Christo baptisma videmus benedici. — Ovo je voda, što je narodu iz stijene izvirala. Ako je naime Petar Krist, bez sumnje vidimo, da i krštenje dobiva po Kristu svoju posvetu.« (De baptismo 9) Kako je Mojsije vođa naroda izraelskog, tako je i Petar kršćanâ. — Sv. Maksim Tourski piše: »Per Christum Petrus factus est petra; nam sicut in deserto, dominico sitienti populo aqua fluxit e petra, sic in universo mundo perfidiae ariditate lassato, de ore Petri fons salutiferae confessionis emersit. — Po Kristu postao je Petar stijena. Kao što je naime u pustinji protekla iz stijene voda žednomu Gospodinovom narodu, tako i cijelom svijetu, što je sušom nevjere isušen, ključa iz Petrovih usta vrelo spasonosne vjere.« (Opera 219). U homiliji, pripisanoj sv. Makariju iz Egipta, čitamo: »Postea Moysen excepit Petrus, cui nova Ecclesia Christi ac verum sacerdotium commissum est. — Poslije zamijeni Mojsija Petar, kome bi povjerena nova Crkva Kristova i pravo svećeništvo.« (Homil. 26, 23) — U vatikanskoj biblioteci čuva se pozlaćena čaša iz prvoga kršćanskog doba i prikazuje Petra, koji kao Mojsije udara šibom o pećinu, i protječe voda. Petar dakle potpuno zamjenjuje Mojsiju kao vođu naroda, vjernikâ. Time se spomenici slažu s pisanjem sv. Otaca ili crkvenih pisaca prvih vjekova.

U rimskom mauzoleju sv. Konstancije ima mozaik, koji nam predočuje, kako Isus predaje otvoren svitak s riječima: »Dominus dat pacem.« Ovu su zadnju riječ kod popravka zamijenili s riječju »legem«, t. j. daje mu vlast. Mojsije je primio Stari zakon, Petar novi. Na to smjeraju spomenici, koje nalazimo ne samo u Rimu, nego brojno po svijetu: u Arlesu, Madridu, Saragosi i u Africi za prvih vjekova. Da je kršćanski puk smatrao sv. Petra vođom svojim, vidi se i odatle, što je Konstantin Veliki bio stavio na vatikansku baziliku ovaj natpis: Quod duce te mundus surrexit in astra triumphans — hanc Constantinus victor tibi condidit aulam. — Jer se pod tvojim vodstvom svijet u slavi uzdiže na nebo — posvećuje ti pobjednik Konstantin ovaj hram.

2. *Petrova stolica.*

Natpis, koji je bio nad pragom krstionice u vatikanskoj bazilici, veli: »Una Petri sedes unum verumque lavacrum«. Stolica je simbol vlasti u Crkvi. Optat iz Mileve piše, da je jedan izvor žive vode i taj da je u Crkvi u odnosu s Petrovom stolicom. (Ea esse in Ecclesia per cathedram Petri, quae nostra est, De schismate Donat. 2, 9). — U groblju pape Damaza Krist sjedi na stolici, a s jedne i druge strane po šest apostola, jer stolica predstavlja vlast. — Sv. Ivan Hrizostom veli, da je Krist uistinu tu vlast i predao sv. Petru; pače tumači Petrov grijeh (zataju Isusa): »Ipse enim in peccatum labi permissus est, cui Ecclesia comittenda erat: columna Ecclesiarum, portus fidei, Petrus doctor orbis peccare permissus est. — Pripušteno je, da pane u grijeh onaj, kome je imala biti povjerena Crkva: pripušteno je, da stup Crkava, luka vjere, petar naučitelj svijeta sagriješi.« (Hom. in ss. Petrum et Eliam 2, 433).

3. Sv. Petar čuvar zakona i vrata nebeskih.

U Raveni je u prvoj polovici petog vijeka biskup Neon dao napraviti dvije table: prva prikazuje sv. Pavla, na drugoj Isus daje s neba sv. Petru između apostola zakon, te čitamo ovaj natpis:

Euge, Simon Petre, commissum tibi suscipe munus:
Bissenos inter fratres in principe sistis
Ipse loco, legesque novae tibi dantur ab alto,
Qui(s) fera corda domas hominum, qui(s) pectora mulces
Christicolasque doces (unum) omnes esse per orbem.

Dobro, o Šimune Petre, primi danu ti službu:
Među dvanaest braće ti na prvom si mjestu;
Zakone nove nebesa predaju tebi, što divlja
Ljudska srca upokoravaš, duše pitomiš
I što učiš, da svi na svijetu su kršćani jedno.

U bazilici sv. Sebastijana na via Appia (u Rimu) nađoše sarkofag iz polovice četvrtog vijeka. Na njemu je uz Petra kokot, Isus pruža Petru svitku, dakle vlast.

Prvi kršćani poznaju i »predavanje ključeva«. O tome govore i sv. Oci i spomenici.

4. Petrova sličnost s Kristom.

Garucci u svom djelu »Storia dell' arte cristiana« iznosi mnogo spomenika, na kojima je sv. Petar skupa s Kristom ili sv. Petar drži šibu u ruci kao i Krist ili sjedi na prijestolju. Na mnogm je sarkofazima Petar jedina osoba. Ukratko se mogu ovako poredati starinski spomenici raznih mjesta: sv. Petar uskrisuje Tabitu: Rim, Fermo, Arles, Chalon sur Saone; odricanje Petrovo i Petar na križu: Rim, Cività Castellana, Siracusa, Arles, Paris, Narbona, Marseille, Lyon, Madrid, Saragosa; Isus daje Petru zakon ili ključeve: Rim, Verona, Ravena, Ancona, Milan, Arles, Reims, Aix, Marseille; Petar uhvaćen: Rim, Pisa, Milan, Fermo, Arles, Narbona, Cahors, Clermont-Ferrand, Gerona, Barcelona, Astorga, Sarragosa; Petar kao Mojsije: Rim, Pisa, Milan, Arles, Avignon, Narbona, Marseille, Madrid, Astorga, Gerona, Saragosa.

Po svemu se vidi, kako Petar u kršćanskoj arheologiji nastupa upravo kao vođa sv. Crkve, kao prvak i kao glava njezina. Danas je već uzaludan posao kušati *znanstveno* dokazati, da sv. Petar nije glava Crkve, da nije bio u Rimu, ili da papa nije zakoniti nasljednik sv. Petra u Rimu.

PO SVIJETU

NOVO POGANSTVO U NJEMAČKOJ.

Ispadi proti kršćanstvu postaju u Njemačkoj i u štampi i u govorima sve češći. Novi pogani rade žilavo, da kršćanstvo istisnu i uvedu neku novu »njemačko-kršćansku« vjeru; neki pače predlažu, da se uvede staro germansko poganstvo.

O toj pogibelji izrazili su se njemački katolički biskupi u pastirskom listu, što su ga izdali 7. lipnja 1934. na svojoj konferenciji u Fuldi. Biskupska

poslanica[1] ističe najprije žalosnu činjenicu, da se od prošle godine sve više šire težnje nekih krugova, »koji otvoreno izjavljuju, da su *protivnici i neprijatelji* velikih djela *Isusa Krista* i temeljnih istina *katoličke vjere.*« No nesamo to! Oni »žele osnovati novu vjeru i novu njemačku narodnu crkvu, koja će se osnivati na novom vjerovanju, na mitu rase. Ta nova vjera nema ništa zajedničko sa vjerom u objavu božanske i vječne naravi, o kojoj Krist, naš Gospodin, veli, da će ,nebo i zemlja proći, ali moje riječi ne će proći' . . . Katolička Crkva poštuje i cijeni posebni karakter i vlastite prednosti raznih naroda i rasa . . . «, ona pače »ne krzma ni kod nas, kao ni drugdje, da stavi u službu kršćanske istine običaje i navade naših krajeva i našega naroda«, ali ta nova vjera poganskog obožavanja prirode »želi nas otrgnuti od Rima, od pećine Petrove, na kojoj je Krist, Sin Božji, sagradio svoju sveopću Crkvu.« Nova nauka rase i krvi jest »hotimični napadaj na kršćansku civilizaciju, koju su najbolji sinovi Njemačke teškim trudom gradili kroz hiljadu godina.« Stoga »mi po božanskom pravu vaši biskupi, učitelji i pastiri svih kršćana katolika u Njemačkoj, podižemo svoj glas pa jednoglasno i svečano prosvjedujemo protiv širenja heretičkih i novopoganskih nauka u našoj domovini. Prosvjedujemo također protiv svih napadaja i kleveta, izgovorenih i napisanih, što ih pristaše tih nauka upravljaju gotovo dan na dan protiv Boga, protiv Isusa Krista i protiv Crkve.«

Da ovo naviještanje borbe njemačkih biskupa proti pokušajima novopoganskog pokreta nije bez temelja, evo nekoliko dokumenata.[2] Revija »Westland« donosi u svom broju od 26. V. 1934. »Proklamaciju nordijske rase«. Proklamacija ima 27 članaka (vjere!), a dijeli se u tri dijela: 1. »Uzvišeno«, 2. Moral, 3. Rasa. To bi imao biti »Credo« novih njemačkih pogana. Čl. 2. veli: »Mi vjerujemo u vječnu objavu »Uzvišenoga« po vječnim zakonima rase, krvi i zemlje.« — Čl. 10.: »Moralni zakon u nama zahtijeva borbu na obranu, uvećanje i ujedinjenje nordijske rase na zemlji.«

Novi poganski pokret (»Die deutsche Glaubensbewegung« ili kako ih protivnici prozvaše: »Die dritte Konfession« im »Dritten Reich«) ozbiljno si prisvaja zadaću, da zamijeni kršćanstvo u Njemačkoj. Njihov organ »Der deutsche Glaube« izjavljuje: »Moramo donijeti njemačkom narodu nanovo duboke religiozne ideje, koje su mu kroz tisuću godina bile sakrivane i u njemu ugušivane.« Da kod tih pogana nema mjesta dogmi o istočnom grijehu, razumije se po sebi. Jedan od vođa pokreta Dr. F. Gericke izjavio je u svom govoru u Charlottenburgu: »Dosljedno (kad naime nema istočnoga grijeha) nema čovjek ni potrebe za kakovim otkupljenjem. Vjera u individualni život iza smrti i u uskrsnuće iščezava pred životom samim«, koji je vječan u rasi. S tim se posve slaže i gore navedena »Proklamacija nordijske rase«, kad u čl. 7. veli: »Vjerujemo i ispovijedamo, da je smisao života izraziti božansku snagu nordijske rase, što se

[1] Biskupska poslanica citirana je prema »Informations Internationales« (Paris) od 8. kolovoza 1934. — Ta poslanica imala se pročitati u svim crkvama s propovijedaonice u nedjelju 1. VII., ali radi poznatog krvoprolića između 30. VI. i 1. VII. obavila se publikacija tek poslije. Sve katoličke novine, časopisi i brošure, koji su tu poslanicu iznijeli, bili su zaplijenjeni.

[2] Vidi »Inform. Internat.« 13. IX. 1934.

nalazi u nama.« A član 9. ispovijeda: »Vjerujemo u besmrtnost nordijskog čovjeka u nasljednicima njegove rase; vjerujemo u vječnost nordijske duše, koja je nebeska snaga na zemlji i u svemiru.«

Tom su novom strujom pošli i mnogi nacionalni socijalisti, pa tako tužba biskupske poslanice, da poganstvo preko službenih osoba prodire u narod, nije bez temelja. Glasilo nacionalsocijalističkih liječnika »Ziel und Weg« piše nedavno u jednom članku: »Crkva nam je donijela klice misli o jednakosti ljudi i radi toga moramo mi snositi posljedice tisućljetnog zločinstva, što je time počinjeno na germanstvu. Pritisnuti nama tuđim duhom bili smo svjetske parije . . . Na nama je da stvorimo novo jedinstvo, što smo ga izgubili, pravo germansko jedinstvo vjersko, kulturno i političko.« (»Inform. Internat.« 13. IX. 1934.)

Biskupi se osjećaju to više ponukanim da podignu svoj glas proti novom poganstvu, što vide, kako ono govorima njegovih propovjednika i štampom dopire do svih slojeva pučanstva, pače među samu mladež. »Mi ne možemo šutjeti, kad vidimo, gdje se jedna knjiga (Rosenbergov »Mythus des zwanzigsten Jahrhunderts«) — koja na najodvratniji način napada na katoličku vjeru, na počitanje prema Isusu Kristu i Crkvi i koja hoće da podigne među narodom neki novi nazor o svijetu — gdje se ta knjiga širi u školama među učiteljima i profesorima i tumači mjesnim vođama (nacionalsocijalističke organizacije) i u radničkim taborima.«

Nedavno su švicarske novine »Hochwart« donijele izvadak iz bilježnice mladića, koji je pohađao u Njemačkoj neki poljoprivredni tečaj. Što je vođa tečaja tumačio o nacionalsocijalizmu, formulirao je taj mladić ovako: »Nacionalni socijalizam jest vjera, nova i jedino prava vjera, rođena iz krvi, iz zemlje, iz nordijskog duha i iz arijske duše. Protestantska i katolička vjera imaju iščeznuti što prije s lica zemlje ili, ako se one ne bi htjele same raspustiti, mora ih država zabraniti. Velika je budala (Idiot), tko je konkordat s Rimom ozbiljno shvatio. Tkogod ima oči, uviđa, da su nacionalsocijalizam i kršćanstvo krvni neprijatelji.« (»Informat. Internat.«, 13. IX. 1934.) — Osim toga poznato je, da je Rosenberg službeno od Hitlera postavljen za »weltanschaulichen Erzieher« nacionalsocijalističke mladeži, kojoj se tumači njegova gore spomenuta knjiga. — Joahim Beneckes, urednik študentske agencije »Die Deutsche Studentenschaft«, izjavljuje nedavno u jednom članku: »Rosenbergov Mythos des zwanzigsten Jahrhunderts je knjiga, koja našoj mladeži pokazuje put.«[3]

»Budući da se takovi spisi«, nastavljaju biskupi, »mogu i javno preporučivati i jer se oni smiju čak silom narivavati vjernicima, dužnost nam je izjaviti, da je to težak grijeh, da je dosljedno najstrože zabranjeno širiti i čitati djela, koja pobijaju kršćanstvo ili ruše temelje vjere i morala.«

»Dok su novom poganstvu dane sve mogućnosti, da što više raširi svoje ideje, naša ***katolička štampa*** nema prava, da slobodno obrađuje u svijetlu katoličke nauke i morala velike savremene probleme i da se brani od napadaja na kršćanstvo i Crkvu.«

Poznato je, da katolička štampa u Njemačkoj ima posve svezane ruke. Kao i u nekim drugim krajevima Evrope ne smiju se ni u Njemačkoj katoličke novine i časopisi braniti od napadaja na vjeru i od kleveta, niti kritizirati rad državnih organa, iako je ministar Frick rekao 30. V. 1934. u Dresdenu: »Mi smo naprotiv zahvalni za svaku kritiku, koja želi s nama nastojati oko poboljšanja i izgradnje.«[4] Radi te »slobode« — o kojoj nacijonalsocijalističke novine neprestano pjevaju — pala je zadnjih godina naklada kat. novina uvelike. Tako n. pr. najpoznatije katoličke novine »*Germania*« (Berlin) i »*Kölnische Volkszeitung*« (Köln) imaju jedva 10.000 i 18.000 dnevnih istisaka. Dosada se najbolje održao dnevnik »*Essener Volkszeitung*« (Essen), koji ima nakladu od 32.000 primjeraka. Frankfurtske novine »*Rheinisch-Mainische Volkszeitung*« naučili su nacionalsocijalisti »pameti«: dvojici glavnih vlasnika naklade zabranili su da slobodno raspolažu svojim dionicama, a uredništvu je narinut novi urednik — nacionalsocijalist, razumije se —, dok su prijašnje urednike otpustili iz službe. — Junački omladinski tjednik »*Junge Front*«, koji je otvoreno sve kritizirao i pobijao klevete i laži, što su ih nacionalsocijalistički časopisi širili o kat. omladinskim organizacijama, bio je nedavno zabranjen. Živio je tek godinu dana.

Katolička agencija »Katholische Korrespondenz«, što ju je vodio P. Friedrich Muckermann S. I. u Münsteru (Westfalen), bila je također u srpnju o. g. zabranjena. Sada smije i opet slati vijesti pod imenom »Allgemeine katholische Korrespondenz«, ali stari vođe: P. F. Muckermann S. I., preč. g. Kreutz, predsjednik »Caritasverbanda« i preč. g. Boehler morali su se ukloniti. — U Badenu pokrenuli su katolici novi dnevnik »Ecclesia«, koji je donosio članke čisto vjerskog sadržaja iz pera najodličnijih kat. intelektualaca u Njemačkoj. Ali dnevnik je ipak zabranjen na »neodređeno vrijeme«.

Radi tih progona kat. dnevne štampe, porastao je interes za kat. tjednike i mjesečnike. Ovi su većinom ujedno glasilo biskupija i župa, pa su tako pod neposrednim crkvenim okriljem sačuvali veću slobodu. Naklade tih listova znatno su porasle, a čitaju ih ne samo katolici, nego i mnogi protestanti. Berlinski »Kirchenblätter« porastao je n. pr. na 51.000 (Vidi »Informations Internationales« 12. VIII. 1934.)

Protivnička se štampa međutim pod protekcijom vlasti mirno širi. Tako službeno glasilo novog poganskog pokreta »Die deutsche Glaubensbewegung« tjednik »Reichswarte« (Berlin), što ga izdaje jedan od idejnih vođa nacijonalnog socijalizma grof Reventlow tiska se u 15.600 primjeraka. — »Die heilige Quelle der deutschen Kraft« izdaje Matilda Ludendorff (žena generala Ludendorff) u 26.000 primjeraka, a organ pokreta »novog duha«: »Die weisse Fahne« ima nakladu od 70.000. (»Inform. Intern.« 13. IX. 1934.)

Zatim nabrajaju biskupi, što sve ima da pretrpi ***katolička mladež:*** »Vjernike se sili, da nedjeljom — na dan posvećen Bogu i obitelji — sudjeluju kod svečanosti i manifestacija, koje priređuje državna omladinska organizacija, i to tako, da vjernicima ne preostaje obično ni toliko vremena, da bi uzmogli pobožno prisustvovati službi Božjoj i voditi kršćanski obiteljski život.«

Dr. Rust, ministar prosvjete, izjavio je istina svečano 8. lipnja o. g. u Münchenu, da će odsada »nedjelja i opet biti učinjena *danom obitelji*«, a samo će subota biti posvećena »Hitlerjugend-u« (»HJ«). Za školu dostaju, veli

[3] Por. »Der deutsche Weg« (Oldenzaal, Holland) od 9. IX. 1934.

[4] Por. »Stimmen der Zeit«, August 1934. str. 339.

dr. Rust ostalih pet dana tjedna.[5] Međutim u praksi ide po starom. Nedjeljom mora mladež većinom odmah ujutro na vježbe, na zajedničke izlete, manifestacije i t. d.

»Proti našim organizacijama i katoličkim udruženjima postavljene su takve restrikcije, da ne mogu izvršivati svojih dužnosti prema Crkvi i narodu, kako vam je svima poznato. Naša je katolička mladež proganjana u mnogim krajevima, makar se ona predala jedino čuvanju vjere u Krista i makar samo nastojali, da ostanu vjerni organizacijama, koje je Crkva blagoslovila i kojima je uostalom i država svečano zagarantirala egzistenciju.«

Kad su prošle godine (1933.) iza konkordata nastale poteškoće i »nesporazumi« — kako ih nacionalsocijalstička štampa zove — radi kat. omladinskih organizacija, predložili su vođe kat. organizacija vodstvu nacionalsocijalističke omladinske organizacije »Hitlerjugend« (»HJ«), da bi se osnovao posebni ogranak u »HJ«-u za mladiće katolike, i sve će kat. omladinske organizacije korporativno pristupiti »HJ«-u. Ali ovi su to odbili, jer su se bojali, da bi katolički utjecaj prevladao u cijeloj organizaciji — kat. oml. organizacije mnogo su jače od »HJ«-a i intelektualno i disciplinarno —, a u drugu ruku osnivanje ovakovog posebnog ogranka »HJ«-a za katolike značilo bi cijepati organizaciju i unositi razdor. Trijezni pak katolici ne mogu dopustiti svojoj djeci mirne duše, da stupe u »HJ«, kakav je sada. — Da se vidi, kakav se duh u »HJ« službeno ucjepljuje mladeži u dušu, evo nekoliko primjera, što ih donose »Inform. Intern.«, 13. IX. 1934.:

»Njemačka mladež dvadesetog vijeka izjavljuje s punim ponosom, da ona može živjeti bez grijeha, dosljedno i bez milosti . . . Mi se moramo sve više i više po junačkom mitu krvi uvjeriti, da je kršćanskoj eri odzvonilo i da će je zamijeniti vjera u krv i rasu.« (»Nordland«, glasilo »HJ«, br. 13. 1934.) — »La Liberté« (Fribourg, Švicarska) donosi u svom br. od 28. VIII. 1934. tekst iz »Hochlanda«: »Mi hoćemo da se borimo do zadnje kapi krvi proti kršćanstvu . . . Nijemci, stresite napokon jaram popova, koji su tuđi narodu i koji vas hoće prodati židovima, da vas isisavaju . . . ! Stupite u jurišne redove njemačke revolucije, otresite se židovsko-kršćanskih predrasuda o grijehu, o milosti i ljubavi prema neprijatelju... Neka je prokleto milosrđe i ljubav...!«

Zatim ustaju biskupi sa svim svojim autoritetom protiv pojedinim opasnijim novopoganskim zabludama. Već i način govora očituje, čijom vlašću oni to čine.

»Čuli ste govoriti i čitali ste, da su dogme ljudsko djelo . . . A mi vam kažemo naprotiv, da su dogme, članci vjere božanskog porijekla . . .

Mogli ste čuti, gdje se govori, i čitali ste, da čovjek, kad navuče uniformu, prestaje biti i protestant i katolik. Mi pako, vaši biskupi velimo, da se vjera za vrijeme službe ne može asimilirati odijelu, koje se iza posla i opet objesi o klin . . .

Vi čujete i čitate, da čovjek može biti nekakav pozitivni kršćanin, makar ne vjerovao ni u Krista, Sina Boga živoga, ni u sv. Evanđelje. Mi pako, vaši

[5] Vidi »Stimmen der Zeit«, August 1934. str. 333. U tom je broju J. Overmans S. I. registrirao još neke zanimljive činjenice iz njemačkog vjersko-kulturnog i socijalnog života.

biskupi kažemo vam, da nema pozitivnog kršćanstva, gdje nema vjere u Krista, Sina Božjega . . .

Vi ste čuli i čitali, da narodu koristi samo moral, a moral da je samo onaj, koji odgovara potrebama, svrsi i dobru rase. A mi, vaši biskupi kažemo, da je samo onaj moral pravi, koji odgovara volji i zakonima Božjim, koji se nalazi upisan u vašim srcima kao naravni zakon . . .

Vi ste čuli i čitali, da je kršćanstvo nesreća za naš narod i uzrok propadanja rase naših pređa. Mi, vaši biskupi kažemo vam: pokrštenje naših pradjedova Germana jest najdragocjeniji nebeski dar . . .«

Na koncu se brane biskupi od podvala, koje predviđaju, kao da se oni ovom poslanicom miješaju u politiku. Jer »obrana vjere i njezinih moralnih zakona, zabrana dvoboja, zahtjev kršćanskog odgoja omladine i t. d.« nije miješanje u politiku. Onda biskupi protestiraju i osuđuju napadaje na biskupe (osobito na kardinala münchenskog nadbiskupa Faulhabera, koga poslanica i imenice spominje) i na svećenike. Napokon sokole katoličke roditelje, da ne dopuštaju djeci u organizacije, gdje se širi poganstvo, pozivaju katoličke učitelje i profesore, da ne zaborave svoje dužnosti, što su im je roditelji skupa s djecom predali, i pozivlju katoličku mladež na vjernost Kristu: »Pa ako vam i brane, da nosite javno Kristov znak, ne će za vas biti boljega ni svijetlijega znaka vaše vjernosti Kristu od junačkog, lojalnog i čistog života . . .«

KNJIŽEVNOST

Le Gaudier S. I., De perfectione Vitae spiritualis. Marietti — Torino.

Antun Le Gaudier umro je g. 1622. U Družbi je Isusovoj obavlja razne službe, ali najdulje je bio instruktor redovnika. G. 1619. izdao je u Parizu ovo veliko djelo, koje je vrlo važno. Isusovački se general I. Roothaan poskrbio za novo izdanje g. 1855. A. Micheletti D. I. znajući da je to djelo sasvim raspačano i teško ga naći i u bibliotekama, izvukao je evo opet iz zaboravi ovu knjigu i g. 1902. priredio za tisak te još od o. Friedla (Splićanina, koji je umro na glasu svetosti) kao provincijala u Turinu dobio odobrenje. Tekar je sada ovo djelo moglo da izađe na vidjelo, jer je samo veliki nakladnik mogao da ga tiska i stavi u promet za malu svotu.

Sadržaj djela: I. svezak ima tri dijela: Narav i uzroci savršenosti, Trostruki stepen savršenosti, Praksa savršenosti; II. svezak: Sredstva savršenosti ili kreposti, Pomagala savršenosti; III. svezak: nastavlja drugi svezak te raspravlja o Duhovnim vježbama sv. Ignacija Lojolskoga. U Dodatku je govor o Ljubavi Isusovoj, te o tom, kako moramo slijediti Krista. *A. Alfirević D. I.*

De Vries J. S. I., De cognitione veritatis. Textus selecti S. Thomae Aquinatis (60 str.). Aschendorff — Münster in W. 1933.

Ovaj je svezak 14. one zbirke, koju izdaje velezaslužna katolička knjižara pod naslovom: »Opuscula et textus historiam Ecclesiae eiusque vitam atque doctrinam illustrantia. Series scholastica. Edita curantibus M. Grabmann et Fr. Pelster S. J.« Zbirka ima u prvom redu služiti kao pomagalo za izrađivanje rasprava u znanstvenim seminarima, osobito na teološkim i filozofskim fakultetima, koji stoje pod crkvenim nadzorom. Ima dakle sličnu svrhu, kaošto ona zbirka, koju izdaje Papinsko Sveučilište Gregoriana pod naslovom: »Tex-

tus et Documenta in usum exercitationum et praelectionum academicarum«. Nije dakle glavna svrha takve kolekcije obrađivati razne teme, nego pružiti vrela za obrađivanje raznih pitanja. Tako si postavlja i O. De Vries u ovom svesku zadaću, sakupiti vrela, prema kojima se može riješiti pitanje, što je sv. Toma mislio o spoznaji istine. Vrijednost njegove radnje ovisi dakle o tom, da li je točno odredio probleme, što ih obuhvaća tema, koju si je odabrao; a onda o tom, da li je sakupio sva ona mjesta iz djela sv. Tome, o kojima ovisi razumijevanje pravoga mišljenja sv. Tome glede onih problema. Valja priznati, da je pisac i u jednom i u drugom pogledu potpunoma uspio. Tema je točno određena. Radi se o tom, kako treba razumjeti glasovito mjesto »De veritate q. 1, a. 9«. Mnogi noviji tomiste misle, da je sv. Toma na ovom mjestu dao kratku, jezgrovitu sintezu čitave svoje kriteriologije, ali u svome tumačenju nijesu složni. Zato hoće pisac odrediti pravo mišljenje sv. Tome pomoću raznih drugih mjesta iz Tominih djela. A najprije određuje probleme, na koje treba paziti, jer o njima ovisi smisao glavnoga mjesta. Probleme dijeli na dvije grupe. Prva grupa obuhvaća one, koji se odnose na spoznaju naravi razuma: metodološki princip; iskustvena spoznaja razumskog čina i duše kao njegova subjekta; iskustvena spoznaja razuma kao aktivnog principa razumskih čina; narav razuma, ukoliko je težnja po samoj svojoj naravi; predmet ili svrha, za kojom ide ova težnja. Druga grupa obuhvaća probleme, koji se odnose na spoznaju istine na temelju spoznaje naravi razuma: princip finalnosti; istina u razumu, ukoliko spoznaje bit stvari; istina sjetilne spoznaje; primjena ovih principa na spoznaju samoga Boga, njegove egzistencije i naravi.

Kazao sam već, da je pisac doista sakupio sve najvažnije izreke, u kojima sv. Toma očituje svoje mišljenje glede ovih problema. Ipak mi nije posve jasno, zašto je pisac potpunoma mimoišao čitavu 16. kvestiju prvog dijela Teološke Sume, gdje je sv. Toma poklonio problemu istine 8 artikula. Ali ovaj nedostatak može svatko lako nadoknaditi, koji ima Teološku Sumu pri ruci a to se dakako nužno pretpostavlja kod svakoga, koji se bavi onom temom, kojoj je pisac prikazao svoju raspravu.

Napokon bih još primijetio, da ne priznaju svi stručnjaci onaj rukopis, prema kojemu pisac navodi mjesta iz prvih 22 »Quaestiones disputatae de veritate«, kao autograf sv. Tome. Možda će ipak polagano pobijediti mišljenje Oca Pelstera, profesora povijesti filozofije i teologije srednjega vijeka na Gregoriani, da je u onom Vatikanskom rukopisu (Cod. Vat. lat. 781) doista sadržan autograf sv. Tome, izuzev prvu kvestiju, koja da se autografu veoma približuje.

Svakako je O. De Vries svojim djelom učinio veliku uslugu svima onima, kojima je stalo do toga, da razumiju sv. Tomu. *Fr. Šanc D. I.*

F. Ž. Donadini, Seljačko zadrugarstvo (str. 16), Leonova Tiskara — Split 1934.

Franjo Ž. Donadini gleda na svoju 25. godišnju praksu, te je sada objelodanio brošuru pod gornjim naslovom, malenu opsegom, ali punu misli. Piše pučkim načinom za mlađi seljački svijet. Raspravlja o svim pitanjima: Što je zadruga?, Otac seljačkog zadrugarstva (F. V. Rajfajzen), Zadrugarstvo i kapitalizam, Zadrugarstvo i komunizam, Zadrugarstvo i kršćanstvo, Kakove su zadruge za seljaka? — Treba odgojiti mlade zadrugare. Bogu hvala, kod nas je zadrugarstvo vrlo rašireno, ali žalibože i ono sada prolazi kroz privrednu krizu. I to će proći, a nadoći bolji dani, pa ovakova brošura nije nikada suvišna.

A. Alfirević D. I.

Dujmušić dr. Iv., Srce Isusovo i Svećenstvo (str. 231), Sarajevo, 1934.

Presvijetli g. protonotar Dujmušić zadužio je sav naš katolički kler, kad je nedavno izdao prekrasno djelo: »Le Sacré-Coeur et le Sacerdoce« u hrvatskom prijevodu. Taj spis francuske redovnice Alojzije Margarete Claret de la Touche, koja je g. 1915. preminula na glasu svetosti, ima svoju posebnu zanimljivu povijest. Nešto iz te povijesti saznajemo u uvodu ove knjige, koja uz odobrenje Ordinarijata vrhbosanskoga nosi na čelu i dedikaciju preuzvišenom g. nadbiskupu-koadjutoru Dru Al. Stepincu, te dvije tople preporuke kardinala Merry del Val i biskupa ivrejskoga.

Spis ima četiri dijela: 1. Svećenik, stvorenje beskrajne Ljubavi; 2. Svećeničke kreposti Srca Isusova; 3. Ljubav utjelovljene Riječi prema svojim svećenicima; 4. Beskrajna Ljubav i svećenstvo. Građa je osim toga razdijeljena na 33 štiva, iza kojih slijedi još 15 razmišljanja, izvađenih iz djela iste redovnice »Au service de Jésus-Prêtre« s konačnim »činom adoracije i prikazanja beskrajnoj Ljubavi«.

Čuo sam, da se negdje na dekantskoj koroni čitalo po koje poglavlje iz ove knjige, i da su svi prisutni svećenici upravo razdragani bili takvim sadržajem. Doista, već prvo poglavlje osvaja nam dušu svojim uzvišenim shvaćanjem svećeničkoga zvanja i četirima antitezama: a) Čovjek u neznanju — svećenik uči; b) čovjek je grješnik — svećenik odrješuje; c) čovjek je nesretan — svećenik tješi; d) čovjek treba Boga — svećenik žrtvuje. To je jezgra prvoga dijela knjižice. Toliko za ilustraciju divnoga sadržaja.

Mislim, da jedna osobita vrlina ove knjige stoji u optimističkom shvaćanju uzvišene i odgovorne zadaće onog svećenika, koji je posve prožet ljubavlju Božanskom Srcu Isusovu, neiscrpljivom vrelu svakog blagoslova Božjega. — Oprema je knjige lijepa, a cijena vrlo umjerena. *I. P. Bock D. I.*

G. Colombo-Fra Karlo Nola: Homilije za sve nedjelje i blagdane Gospodnje (36+260 str.), Šibenik 1933.

Ove propovijedi su pretiskane iz propovjedničkog časopisa »Riječ Božja«, i ta činjenica služi priređivaču kao isprika radi nekih tehničkih nedostataka. Svaki će čitatelj bez sumnje uvažiti ovu ispriku, no jedan od tih tehničkih nedostataka mogao bi ipak biti na uštrb piscu i njegovu djelu. A to je, što se na prvi pogled čini, da knjiga sadržaje samo 260 stranica, a uistinu ima još 31 stranicu teksta propovijedi više, jer se 1. i 6. arak ponavljaju s istim oznakama stranica ali s različitim sadržajem. Prema tome, osim uvodnih stranica i kazala, djelo sadržaje 291 stranicu teksta sa 64 propovijedi.

Fra Karlo Nola želi obogatiti našu propovjedničku literaturu jednom knjigom propovijedi, koje bi bile privlačive, savremene, moderne, prema željama i raspoloženjima današnjega svijeta. Savremenost ne traži on u nagomilavanju fraza, retorskih ukrasa i stranih riječi. Naprotiv, ako izuzmemo neznatni broj riječi kao: milieu, parafrazirana definicija, transformirati..., pisac je tako vješto izbjegavao tuđe i nepoznate riječi, te može mnogom govorniku služiti kao uzor u tom pogledu. Željama i raspoloženju današnjega svijeta a ujedno dužnosti crkvenog govornika udovoljio je pisac time, što je mjesto običajne »logične« metode prigrlio »psihološku«, u kojoj nam je najbolji uzor sam Krist Gospodin. Homilije su pune primjera i ilustracija: u svakoj ćemo naći barem po tri zgodna primjera bilo to o Saulu i Samuelu, Danielu ili o sv. Au-

gustinu, Ljudevitu, Filipu Neri, svetoj Maloj Tereziji ili pak o Aleksandru Velikom i Neronu ili napokon o Napoleonu ili drugom kojem velikanu novijih vremena. I ti primjeri su ne samo puko retoričko pomagalo već sastavni dio propovijedi, od kojih se onda lakom analizom prelazi na pouku i primjenu. I tako od ona tri elementa, koji se moraju nalaziti u propovijedi: docere, movere, placere, Colombo-Nola sastaviše formulu: placendo docet et movet, s pomoću koje se sigurnim načinom dolazi do lijepih rezultata.

Potpunosti za volju moramo primijetiti, da će se u onom silnom blagu raznovrsnih primjera naći po koji manje zgodan ili bar ne posve zgodno izražen. Tako na strani 32. priča o Odiseju i Sirenama donosi se kao da je povijesna činjenica; na strani 163. navode se riječi trojice mudraca, koje nevjerojatno zgodno pristaju postavljenoj temi (Tri pohote), kao da su upravo naručene. Na prvom mjestu među pravilima za upotrebu primjera donosi jedna stara retorika: »Ut ex auctore probato promantur«, pa bi bilo zanimljivo znati, koji to probatus auctor pripovijeda spomenutu anegdotu o smrti Aleksandra Velikog i ona tri mudraca. Mislim, da Q. Curtius Rufus, stručnjak u predmetu, nema o tom ništa. Međutim ako se u bogatoj galeriji odličnih slika nađe tu i tamo koja manje dobra, ne smeta mnogo.

Osim na savremeno nervozno raspoloženje obazirao se Fra Karlo i na stvarne savremene potrebe uopće i prilike naših krajeva. To se očituje na pr. u propovijedima o Krivim prorocima (str. 115.), o Katoličkoj akciji (str. 198.), o Vjeri (str. 250.). Šteta samo što nije dodao i po koju propovijed za blagdane Majke Božje i svetaca, koji se mnogo štuju i svetkuju u našim krajevima. No što nije bilo, može još biti — u drugoj knjizi! *B.*

Živković dr. A., Kulturni boljševizam (str. 16). Naklada Hrv. bogoslov. akademije. Zagreb 1933.

Vrlo zanimljivo i aktuelno predavanje o sadašnjem socijalnom i kulturnom stanju i njegovim uzrocima. Duh i oznaka našega vremena jest kulturni boljševizam; on se sastoji u strujanju ka kulturnom negativizmu i nihilizmu, rušenju i obaranju našega zapadnog mišljenja, koje je kršćansko, a hoće da uvede novi poredak nekršćanski, antireligiozni, ostvaren na zakonu ovozemnog materijalističkog uživanja. Taj je kulturni boljševizam uzrok i podloga političkom i ekonomskom boljševizmu, komunizmu itd.

I ako je sadašnje stanje od te nekulture vrlo ugroženo, kako dokazuju dokumenti iz dnevne štampe, što ih predavač navodi za ogled, te sud ozbiljnih mislilaca, ljudi kao da toga ne vide, ne shvaćaju, nego ga na svoj način i pomažu, premda očito ne bi željeli njegovih posljedica. Tako dugo, dok kršćansko naziranje i kršćanski moral ne zavladaju mišljenjem, ne će biti mira ni sigurnosti, ali taj će novi poredak doći možda tek iza mnogo žrtava, krvi i stradanja, što prijete od tog boljševističkog duha.

Sve su to letimični pogledi, nabačene činjenice i misli, ali vrlo zanimljivo i poučno. *J. Badalić D. I*

Weiser Fr. D. I., Svijetlo planina (126 str.). Preveo Hinko Weber. Sa šest slika. Izdao »Zbor Duhovne mladeži« u Senju. Tiskara »Merkantile«. Zagreb 1934.

Krasna pripovijest mladog bečkog Isusovca. Nema umjetničkih pretenzija, ali lijepa i interesantna od početka do kraja, ta će učiniti kod mladeži u moralnom i religioznom pogledu vrlo mnogo dobra.

Opisuje se tu nepokvaren sin visokih Alpa, pun zdravlja, snage i mladenačkih ideala. Neustrašivo kupi on oko sebe revnu četu Marijinih zbornika, dolazi radi vjerskog uvjerenja u sukob s liberalnim profesorom, taj uzmiče; sjajna scena za mladež rvanje i pobjeda Hinkova nad pokvarenim Rutmajerom. Ali zli suučenici žele ga učiniti poštopoto sebi jednakim i zavesti na grijeh. Lukavošću već su prilično uspjeli, ali Hinko na sreću za vremena sve dozna, i on je spašen.

Krasno je uspjelo piscu prikazati živahnog i nestašnog Otona, bistro gradsko dijete, uvijek spremno na lakrdije, ali dobra i nepokvarena srca. Divno je opisan život i sreća u dobroj Hinkovoj obitelji za božićnih praznika.

Svršetak zapanjuje. Pitamo se, zašto Hinko strada upravo, kad prinosi velike žrtve i diže se visokim idealima: upravo na dan, kad se odriče svoje mladenačke ljubavi i odlučuje postati svećenikom, taj dan iza sv. Pričesti zaglavi kod izleta na krasno alpsko brdo. To nije motivirano, ali moguće je u sebi i događa se u životu.

Prijevod je gladak i lijep, jezik je jako dobar. Samo bi naslov bio bolji: Svijetlo s a planina.

Sve u jednu: pripovijest je vrlo uspjela, potpuno zaokupi čovjeka i prenese ga u posebno neko osjećanje, sreću i užitak nad pobjedama dobra i ideala. Zbor senjske duhovne mladeži sve nas je ovim djelom uvelike zadužio. Knjigu bi trebalo dati u ruke svakom srednješkolskom, a i ostalim inteligentnijim mladićima.

Marxismus Kommunismus Bolschewismus (198 str.), Reichsgeneralsekretariat des »Zentrum« — Berlin 1931.

U spomenutoj knjizi ne govori se samo o stvarima označenim u natpisu: o marksizmu, komunizmu i boljševizmu, nego i o kapitalizmu, kao i o lijekovima protiv tih modernih društvenih naopakosti. Svijet još nije nikako prebolio, nadvladao opasnost od komunizma, boljševizma unatoč svim njegovim strahotama. Jer u jednu ruku ne poznaje tih strahota, koje se i kod nas kriju, i jer ne misleći i ne vidi užasnih posljedica, koje logičnom nuždom izlaze iz komunizma. A u drugu se ruku duše ljudske pomalo sve više boljševizuju, čemu mnogo pridonose i današnje gospodarske neprilike.

Gornja će knjiga izvrsno poslužiti, da se upozna komunizam, kakov je danas, i kako se razvijao od Marksa do Lenjina, od 1. do 3. internacionale. Tu se jasno vidi, da je boljševizam bezboštvo, gaženje svake prave slobode, rasap obitelji, zapuštenost i razvrat mladeži, jednom riječi urlanje, paroksizam razbješnjele čovječje naravi, dà još više — utjelovljeno paklenjaštvo. Knjigu toplo preporučujemo! *B. Strižić D. I.*

Garreau A., Saint Albert Le Grand (300 str.). Desclée de Brouwer et Cie. Paris 1932.

Prije dvije godine napisao sam u ovom časopisu (Život, 1932, str. 93) osvrt na djelo, koje je dominikanac Wilms prikazao Albertu Velikomu, zato da potpomogne nastojanje mnogih onih, koji su željeli, da bude Albert Veliki što prije proglašen Svecem i Crkvenim Naučiteljem. Pijo XI. ispunio je želju katoličkoga svijeta te proglasio Alberta Velikoga Svecem i ujedno Crkvenim Naučiteljem dne 16. XII. 1931. Nova djela o Svecu imaju dakle samo ovu zadaću, da nam pokažu, koga je Sv. Crkva tako odlikovala, koji je njegov duh, koje su njegove zasluge. Ovoj svrsi izvrsno odgovara novi život. Pače slavni pozna-

valac sredovječne filozofije i teologije, dominikanac Petar Mandonnet, kaže na svršetku predgovora, koji je napisao za ovaj životopis, da je »najprivlačljiviji, najpobudniji, najistinitiji, koji je dosada napisan«. Veće preporuke pisac ne može očekivati. Samo želim, neka bi mnogi čitali ovaj život Sv. Alberta Velikoga, ter sami iskusili, kako je ispravai sud Oca Mandonneta.

Pisac je to postigao time, što je s najvećom ljubavlju prema Sv. Albertu, svome imenjaku i zaštitniku, proučio sve ono, što su u novije vrijeme napisali o Albertu Velikomu. Koja su to djela, pisac spominje u »Note générale de bibliographie« (str. 283—284), gdje na prvom mjestu upozorava na potpunu bibliografiju, koja je izišla u posebnom broju, što ga je posvetila »Revue Thomiste« Sv. Albertu g. 1931, mart-april. Posebni broj, koji je posvetio »Divus Thomas« (Freiburg u Švic.) Sv. Albertu u lipnju naredne godine, čini se, da pisac nije više mogao upotrijebiti. Ali na temelju materijala, koji je dotad bila proučila povijest Albeta Velikoga, i nadahnut nježnom ljubavlju prema Svecu, nacrtao nam je Albert Garreau divnu sliku, koja nam prikazuje Sveca u najljepšem svjetlu i u naravnom i u svrhunaravnom redu.

Od srca želim, neka ovaj »najprivlačiviji, najpobudniji i najistaknutiji životopis sv. Alberta Velikoga, koji je dosada napisan«, mnogima pomogne, da velikoga i ljubeznoga Sveca što bolje upoznaju i uzljube. *Fr. Šanc D. I.*

BIBLIOGRAFIJA

a) Neprijekorne:

Biološka i terapautska funkcija kalcija i magnezija po prof. dr. Cesare Serono, Zagreb.
Carević, Propeti Isukrst najbolja knjiga života, Dubrovnik 1934.
Dimitrijević, O raku (ćiril.), Požarevac 1933.
Deželić, Nauka o trgovini, Beograd 1934.
Donadini, Seljačko zadrugarstvo.
Đačko kolo za učenike narodnih osnovnih škola sa kalendarom za god. 1934, Zagreb. Samo u povijesnom dijelu opetuje one neoprezne tvrdnje o Slavcu (ali bez pape), o borbama Grgura Ninskoga. Drukčije bez zle tendencije.
Đirometa, Život našega Jadrana (ćiril.), Split 1933.
Elagin, Najljepše istočnjačke priče, Zabavna bibl. 561., Zagreb 1934. — Ali nije za mladež, jer ima previše istočnjačke tjelesnosti.
Filipović, Knjigovodstvo za više razrede drž. trg. akademija (ćiril.), Beograd 1934.
Gradojević, Ortopedija (ćiril.), Beograd 1934.
Hadži-Pešić, Ovčarstvo pirotske okolice (ćiril.), Leskovac 1933.
Jurkić Št., Petnaest tornjeva, Zagreb.
Kalendar sv. Petra Klavera 1934, Zagreb.
Kašanin, Viša matematika (ćiril.), Beograd 1934.
Kuljbakin, Staroslavenska gramatika (ćiril.), Beograd 1930.
Mileta biskup, Korizmeno pastirsko pismo za g. 1934. o »Kršćanskoj jako-
Milovnović, Paleobiološki i biostratografski problemi rudista, Beograd 1933.

Mužinić, Riba kao čovječja hrana (ćiril.), Zagreb 1934.
O sredstvima protiv malarije, Zagreb 1934.
Petković, Majdanska okolica, geološki sastav i tektonski odnosi (ćiril.), Beograd 1933.
Petranović, Uzgoj patuljastih voćaka, Zagreb.
sti«, Šibenik 1934.
Petrović-Njegoš, Gorski vijenac, (ćiril.), Beograd.
Prica, Mala gramatika za III. razr. osnovnih škola (ćiril.), Beograd.
Radojković, Definicija napadača (ćiril.), Beograd 1934.
Radulović, Zaštita stanovništva od napadaja iz vazduha (ćiril.), Beograd 1934.
Rešetar, Bernadinov lekcionar i njegovi dubrovački prepisi (ćiril.), Beograd 1934.
Stefanović, Osnovi tehničke mehanike (ćiril.), Beograd 1934.
Šarić biskup, Naš sv. Otac Papa Pijo XI., Sarajevo 1934.
Šilev Kosanović, Zorno (ćiril.), Beograd.
Upotreba meda u kućanstvu, Vukovar 1932.
Vjenčić počasne straže presv. Srca Isusova, Preko 1934.
Zemljopis i očigledna nastava za I. i II. razr. osnovne škole (ćiril.), Beograd 1933.

b) Prijekorne:

Car-Emin, Vincencica, Sušak 1934. — Malo prelagan moral.
Dmitrijevski, Sovjetski portreti. Slike vlastodržaca i život sovjetske Rusije 1918—1932., Subotica. — Ima sjajnih podataka. Samo može li se čovjek pouzdati u auktora takve prošlosti? Osim toga, čini se, da pisac ipak opravdava revoluciju.
Herfort, Uvod u biologiju i biopatologiju mladosti i značaj porodičnih loza kod slaboumnih, Zemun-Aleksandrovo. — Malo čudno govori o uzroku. Je li zaista potpuni paralelizam između duševnoga i tjelesnoga razvitka?
Jejo, Ženidba Šarla Šaplina (ćiril.), Narodno Delo, Zagreb-Beograd. — Moral nije baš sasvim bez prijekora, pa ne će dobro djelovati.
Juraj Čulinović, dalmatinski slikar XV. stoljeća, Izdanje Galerije Umjetnosti za Primor. ban., Split. — O religioznim slikama samim moglo se drukčije pisati; opaža se tendencija, koja odgovara Wellsovoj Povijesti svijeta (literatura!).
Kuc, Gospodarenje samim sobom (ćiril.), Beograd 1934.
Milojević, Razviće živih bića, »Nolit« — Beograd.
Pregled francuske književnosti do kraja XVII. veka (ćiril.), Min. Bibl 109—112., Novi Sad 1931. — Opaža se, da u toj biblioteci radi slobodna zidarija.
Sučić, Bolesti živaca i duše, Zagreb. — Netočnost izraza (filozofija!), a str. 104. opravdava čak i moralno »onaniju iz nužde«.
Šimić, Izabrane pjesme, Matica Hrvatska — Zagreb 1933. — Ima vrlo nezgodnih stvari, a manjka pietet i prema Bogu (tako govori o Njemu).
Zeman, Osnovi pedopatologije, Zemun. — Šteta, što je stvar »filantropski« podzidana i pokazuje neobjektivnost prema kršćanstvu.

c) *Zle:*

Almanah grada Karlovca, Zagreb 1933.
Bakotić, Novi Zavet, Britansko i inostransko društvo, Beograd 1933. — Adventističko.
Biblijske lekcije za 4. četvrt 1933. (od 7. X.—30. XII.) (ćiril.), »Pokretna Reforma« — Pančevo. — Adventističko.
Cvajg, Frojd Psihoanaliza, »Svetlost«, Beograd 1934. — Pjeva himnu Freudu i njegovu djelu.
Dos Passos, Manhattan Tramfer, Binoza, Zagreb 1933. — Predgovor Luisa Sinclaira već pokazuje, da se s kat. gledišta mora zabaciti.
Flober, Izabrana dela (ćiril:), Bibl. Stranih Pisaca, Beograd. — Baš »Madame Bovari« na indeksu.
Galerija umjetnina primorske banovine, Split. — Ima svašta u njoj (slike).
Hajndrih, Gut-templerski red trezvenosti i njegovi običaji (ćiril.), Beograd 1933. — Dependencija lože.
Hugo, Claude Gueux, DŽB, Zagreb 1933. Niti stvar sama, a niti predgovor od Cesarca nije kako treba.
Krleža, Legende, Minerva, Zagreb 1933. — Plitko udaranje po papi etc,
Lovrak, Deca velikog sela, Nolit, Beograd 1933. — Vrlo neodgojno pisano — osim toga djeci hoće da sugerira neke marksističke ideje.
Lucka, Torquemada, Inkvizicija u Španiji, Nolit — Beograd 1933. — Jedna sramota, kako je »objektivno« pisano bilo samo djelo bilo uvod od Bihaly-ja. NB! Latinicom!
Marks, Kapital, »Kosmos«, Beograd 1933.
Njemačka danas, Džepna bibl., Zagreb 1933. — Marksističko-komunistički.
Petronijević, Osnovi psihologije za srednje i stručne škole (ćiril.), Beograd 1933. — Kako se vidi iz str. 75—76, pisac zastupa senzualizam.
Rakočević i Lazarević, Istorija Jugoslavena za IV. razr. osn. škola (ćiril.), Beograd 1933. — Stara pjesma o propasti hrv. države zbog Crkve.
Schurz, Evolucija božanstva od Spinoze do Krista, Zagreb 1933. — Teosofija Steinerova.
Ser-Baković, Vapaji umirućih (ćiril.), Beograd 1933. — U prvom dijelu pjesama nemoral (potiče mladost na grijeh).
Thalheimer, Uvod u dijalektički materijalizam, Zagreb 1933. — Posmrče zastarjelih nazora.
Toller, Jedna mladost u Nemačkoj, Nolit, Beograd 1933. — Židov, koji nimalo ne opravdava svoga nastupa prema Hitleru, jer ubija vjeru u samoga Boga.
Vidović, Ključevi svjetske krize, Sarajevo 1933. — Nerazumni »diferencirani« stav i prema vjerama (sudija!).
Vladisavljević, Država i međunarodna zajednica (ćiril.), Beograd 1934. — Razbija se problemom apsolutne vrijednosti prava i radije proglašuje sve relativnim, negoli da prizna pravi izvor prava.
Vučo, Podvizi družine »Pet petlića«, Beograd 1933. — Naturalističko, a neodgojno i zbog prikazivanja internatske odgoje i spasavanja od nje po nezreloj djeci; sestre postaju smiješne etc.
Vujasinović, Manastir Moštanica (ćiril.), Banja Luka 1933. — Str. 13. »sramna unija, što kalja obraz i junaštvo«.

d) *Zakoni i sl.:*

Budžet ustanova javnog posredovanja rada javnih berza rada i središnje uprave za posredovanje rada za god. 1933., Beograd 1933.
Gavrilović, Beograd u očima stranaca (ćiril.), Beograd.
Izveštaj o radu za poslovnu godinu 1932/33. (Privilegovano akcionarsko društvo za izvor zemaljskih proizvoda Kralj. Jugoslavije) (ćiril.), Beograd 1933.
Izveštaj o vodenim talozima, vodostajima i količinama vode za god. 1930., Sarajevo 1932. (Ministarstvo građevina tehničko odelenje, Beograd).
Kavalieri, Komentar zakonima o opštinama, Zagreb 1933.
Novoselović, Istorija gimnastike za srednje škole, Zagreb 1933.
Olić, Uvod u zanatsko knjigovodstvo i zanatsku industriju (ćiril.), Beograd 1933.
Pravilnik o regulisanju prometa devizama i valutama sa izmenama i dopunama do 31. VII. 1933. (ćiril.), — Zakon o kaznenim sankcijama radi izvršenja čl. 9 ugovora između države i narodne banke za izvršenje zakona o novcu Kralj. Jugoslavije od 11. maja 1931. (ćiril.), Beograd 1933.
Rad u pomlatku Crvenoga Krsta, Osijek.
Radovanović, Uvod u urbanizam (ćiril.), Beograd 1933.
Spoljna trgovina, Izvještaj zavoda za unapređivanje spoljne trgovine za 1932. god., Beograd 1933.
Uredba o otvaranju i zatvaranju trgovačkih i zanatskih radnja (preduzeća) i o radnom vremenu pomoćnog osoblja (ćiril.), Beograd 1933.
Uredba o sudskim ostavama (depozitima), o izdavanju novaca i novčanim vrednosti i o postupku s vrednosnim pošiljkama upućenim sudovima (ćiril.), Beograd 1933.
Uredba o sudu dobrih ljudi, (ćiril.), Niketićeva, Beograd 1933.
Zakon o udruženjima, zborovima i dogovima (ćiril.), II. izd, Niketićeva, Beograd 1933.

UREDNIŠTVO JE PRIMILO:

(Knjige primljene na recenziju ocjenjuju se po mogućnosti. Nerecenzirane knjige ne vraćaju se.)

Blažević, Temelji kršćanskog života (str. 94), Jeronimska Knjižnica, knj. 450. — Zagreb 1934.
Bielawskich K., Novi rat Rusije i Japana (str. 32), MOSK svez. 10 — Zagreb 1934.
Cezner M. - Andrić S., Domačica u kuhinji (str. 95), Jeronimska Knjižnica, Zagreb 1934.
Crnica O. F. M., Glavni događaji iz povijesti preslavne Gospe od Zdravlja (Split - Dobri) (str. 79), Šibenik 1934.
Deželić sin, Crveno selo (str. 30), MOSK, Zagreb 1934.
Dix jours avec le Sacre Coeur (str. 45), Marietti — Torino 1924.
Etudes Carmelitaines mystiques et missionnaires (str. 348), 19e année, vol. II., Desclée de Brouwer Cie — Paris 1934.

Grgec P., Stari štap, koji i danas propovijeda (str. 11), »Napredak« — Sarajevo 1934.

Horvat, Hrvatski preporod u Dalmaciji (str. 103), Jeronim. Knjižnica, knj. 451. — Zagreb 1934.

Jolivet R., Dieu, soleil des esprits (str. 197), Desclée de Brouwer Cie — Paris 1934.

Kürschner H., Životopis Dr. Josipa Langa, biskupa (str. 71), Zagreb 1934.

Lacau, Precieux trésor des indulgences (str. 475), Marietti — Torino 1932.

Licari, Grandeur Mariales étudiées dans l' Ave Maria (str. 600), Marietti — Torino 1934.

Mayer M., Krvavi sabor križevački (str. 135), Jeronim. Knjižnica, knj. 446., — Zagreb 1934.

Misijski kalendar za 1935. (str. 107), Uredništvo »Kat. Misija«, Zagreb 1934.

Narcis Jenko, Obitelj Vojvode Hrvoja (str. 248), Knjižn. Dobrih Romana, knj. 68. — Zagreb 1934.

Regatieri O. P. T., L' Evangile eucharistique (Exhortations) (str. 214), Marietti — Torino 1928.

Vanino D. I., Sušnik-Jambrešićev rječnik (1742.) (str 14), »Napredak«, Sarajevo 1934.

Živković, Kulturni boljševizam, Bogosl. Akademija — Zagreb 1933.

»Etudes«, Paris 20. X. 1934. — *H. du Passage:* La querelle autour du profit (Capital et Capitalisme) — *C. G. Aubert:* Propos sur les forêt et les forestiers — *H. Gaillard de Champris.* Pélerinage en Acadie (Un écho des Fêtes Canadiennes — *Dillard:* Les radio-sermons du Père Coughlin (Le plus grand »révolutionaire« américain d'aujourd'hui) — *G. Fessard:* Le VIIIe Congrès international de philosophie (Prague 2—7 septembre 1934) — *V. Poucel:* Mon Seigneur et mon Dieu (Digression sur le Réalisme chrétien) — *P. d' Hérouville:* Le XIe centenaire de Redon: *A. de Parvillez:* Les Lettres (De l' Ironie et des Journaux satiriques). — Regards sur le monde. — Les livres.

»Etudes«, Paris 5. XI. 1934. — *J. Rimaud:* Pourquoi l' enseignement libre vivra? (Ses raisons d' exister) — *H. du Passage:* Sincérité des Funérailles — *P. Ladoué:* Les frères le nain — *A. Mabille de Poncheville:* Visite au Mont-Cassin — *Ch. Bourgois:* En Estonie (Ortodoxes et Luthériens) — *H. Nicol:* Au pays malgache (études psichologiques et littéraires.) — *G. et P. Mornand:* L'Enfant malade (nouvelle) — *L. Chancerel:* L' actualité cinématographique — *Y. de la Brière:* L' histoire religieuse du temps présent. — Les livres.

»Etudes«, Paris 20. XI. 1934. — *G. Neyron:* La réforme de la Révolution. — *L. Jalabet:* Lyautey l'Africain. — *N. Klépinine:* La littérature sovietique (le Congrès des écrivains de l' U. R. S. S.). — *H. du Passage:* Les groupes d'Oxford. — *J. Boubée:* Le XXXIIe Congrès Eucharistique international (Buenos Aires). — *M. Bourcet:* L'inconue. — *P. Doncoeur:* Littérature litugique. — *A. de Parvillez:* Les lettres. — Regards sur le monde.

»ŽIVOT« izlazi 10 puta godišnje na 48 stranica. — Urednik: Karlo Grimm D. I. Izdavač i vlasnik: Kolegij Družbe Isusove u Zagrebu — A. Alfirević D. I. Tiskara »Glasnika Srca Isusova« — K. Grimm D. I.

Vanino Miroslav, ZASTUPNICI MODERNIH ZNANOSTI I VJERA (32 stranice). Može li učenjak biti kršćanin? Je li istinit sud, koji se često čuje, da religija nije za čovjeka, koji je duboko proniknuo u tajne prirode? Da li je historijska činjenica, da je učenjak i bezvjerac ili čak bezbožac jedno isto? Na sva ova i slična pitanja odgovara ova knjižica.

»MUŽ I ŽENA« 2. izdanje (32 stranice). Eto knjižice, koja je upravo potrebna svim oženjenim i udatim osobama te onima, koji hoće da stupe u ženidbeni stalež. Poučava jezgrovito, jasnim pitanjima i odgovorima kao katekizam. Nada sve se preporučuje vlč. gg. duhovnim pastirima, bit će im osobitom pomoći.

MOLITVENIK »SRCE ISUSOVO SPASENJE NAŠE« (576 stranica), uređen prema novom crkvenom Obredniku, VI. izdanje, ima mnogo pouke o pobožnosti Srcu Isusovu, Misne pobožnosti, Križni put, molitve i pouke za sve blagdane i razne životne prigode, krunicu Srca Isusova, devetnice i sve litanije s mnogo slika i pjesama.

»MISLI NATRAŽNJAKA«. Mäder-Strižić (205 stranica). To je krasna knjiga za obrazovanije ljude. U njoj ćeš naći odgovor na savremena pitanja.

NOVA MANREZA ili duhovne vježbe od osam dana po načinu sv. Ignacija Lojolskoga (str. 328). **Napisao Fr. Ks. Hammerl D. I.** Tko želi ozbiljna štiva o najvažnijim pitanjima za svakoga čovjeka: o smislu života ljudskoga i njegovoj svrsi, o srećnoj i nesrećnoj vječnosti; tko želi, da svojega Spasitelja Isusa Krista što bolje upozna, što žarče voli i što vjernije nasljeduje, taj neka posegne za Hammerlovom Manrezom i proživjet će ono u malom, što proživljavaju toliki sretnici u duhovnim vježbama u velikom.

Strižić, PRIRUČNIK ZA DRŽANJE MISIJA (32 stranice). Ima li veće pomoći duhovnim pastirima u njihovu teškom radu od sv. pučkih misija? Ali plod tih misija uvelike zavisi od priprave na njih i čuvanja njihovih plodova. Pomoći praktičnim uputama tu pripravu i to čuvanje plodova sv. misija želi ova knjižica. Ima i pet izrađenih pripravnih propovijedi.

»ŽELIŠ LI SVOJU SREĆU« ili ZVANJE (59 stranica). Pouka o redovničkom staležu. Unijet će svijetla u dušu, koja teži za velikim, a ne može da se snađe, koji bi stalež izabrala.

»VOJSKA SRCA ISUSOVA« proti psovki (64 stranice). Da se u narodu iskorijeni ova najveća i najružnija pred Bogom grjehota, a pred svijetom sramota psovka, treba da svaki zavoli i što više raširi ovu knjižicu, koja upućuje i daje savjet, kako da se čovjek psovanja odući.

»DA LI BIH U SVEĆENIKE« (64 stranice). Knjižica tumači, što se sve hoće za svećenika, i kako je lijep i spasonosan svećenički stalež.

(Nastavak na 4. stranici omota)

FILIJALA POŠTANSKE ŠTEDIONICE U ZAGREBU.

PRIZNANICA

Popunjava uplatilac.

na iznos od ______ Din. ____ p.

slovima Dinara

uplaćen danas
na ček. račun br.
Ime vlasnika ček. računa : **34.160**

Uprava „Života", Zagreb,

Uplatni br. po dnevniku ______

Naplaćena taksa Din. ______ p. ______

______
Potpis službenika

Obr. Š. br. 106 „Uplatnica"

FILIJALA POŠTANSKE ŠTEDIONICE U ZAGREBU.

IZVJEŠTAJ

vlasniku čekovnog računa

Popunjava uplatilac.

Iznos od ______ Din. ____ p.

uplatio je

Ime uplatioca ______

______

______

u korist ček. računa br.

34.160

Uprava „Života", Zagreb.

Dana ______

Obr. br. 106 Š.

FIL. POŠTANSKE ŠTEDIONICE U ZAGREBU.

TEMELJNICA

za knjiženje

Popunjava uplatilac.

Iznos od ______ Din. ____ p.

Uplatio je ______

______

______

na ček račun br.

34.160

Dana ______

Uplatni br. po dnevniku ______

Ovaj dio ostaje kod Štedionice i na njemu se ne vrše saopćenja vlasniku čekovnog računa.

Prostor za saopćenja vlasniku računa.

Ovom čekovnom uplatnicom može izvršiti uplatu na blagajnicama Poštanske štedionice ili njenih filijala ili na svima poštama u Kraljevini Jugoslaviji svako lice do neograničene svote i bez dokaza istovjetnosti.

Popunjavanje uplatnice vrši sam uplatilac i to ili rukom (samo mastilom), ili štampanjem ili pisaćom mašinom. Priznanicu potvrđuje blagajnica Poštanske štedionice ili pošta i vraća je uplatiocu. Datum na uplatnici mora odgovarati danu uplate.

Priznanica je potpun dokaz izvršene uplate za račun vlasnika čekovnog računa, kad je snabdjevena uplatnim brojem, potpisom ovlaštenog službenika pošte ili Poštanske štedionice i otiskom žiga.

Nejasno popunjene, poderane, uprljane, ispravljene ili brisane čekovne uplatnice pošte ne smiju primati.

J. Deubig, PUT SRCU SPASITELJEVU. Razmatranja za svaki dan kroz cijelu godinu. Stranica 624.

Po želji mnogih evo u ovoj knjizi »Razmatranja za mladež«, koja uči. U raspored je unišlo sve ono, što jedan kršćanin od mladosti uči ili čuje u Katekizmu, Bibliji ili tijekom crkvene godine s njezinim različitim vremenima i svetkovinama. Sve je ovo trebalo rasporediti u obliku pouka ili razmatranja i osobito preporučiti za praktičnu porabu i korist u kršćanskom životu.

Cijene ostaju iste kako su označene u Kalendaru Srca Isusova i Marijina za g. 1935. na zadnjoj stranici. Sve se ove knjige mogu naručiti kod **Uprave »Glasnika Srca Isusova«, Zagreb I/147,** Palmotićeva ulica 31.